

Брой 1 (2030) Година LXVII, ISSN-0205-0943

януари 2025 г.

Цена 2 лв.

ТУРИСТИЧЕСКИЯТ ВЕСТНИК - издание на БТС

Абонирайте се за в-к „Ехо“
Каталожен № 255

ПРОЯВИ ОТ КАЛЕНДАРНИЯ ПЛАН НА БТС

Международен туристически празник „Св. Атанас“ и празник на ТД „ТСЕ - Етрополе“ - 24 - 26 януари, Етрополе, Стара планина, ТД ТСЕ „Етрополе“ - гр. Етрополе, ТД „Старопланински турист“ - гр. Етрополе

Зимен спортно-туристически празник с ученици от община Чепеларе на пистите на спортен център „Мечи чал“ и площад „Олимпийски“ - януари, гр. Чепеларе, спортен център „Мечи чал“ и площад „Олимпийски“ - Чепеларе, Община Чепеларе, ТД „Студенец“ - гр. Чепеларе

Зимен спортно-туристически празник за купа „Мотен“ (всички възрасти) - януари - март, хижа „Алеко“, писта Стената - Витоша, ТД „Мотен“

Детски зимен празник „Бузлуджа“ - 15 февруари, поляната пред х. „Бузлуджа“ - малка, Стара планина, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, Община Стара Загора

Национален туристически поход „По стъпките на Апостола“ до Къринско ханче - 19 февруари, Област Ловеч, ТД „Стратеш“ - гр. Ловеч, Община Ловеч

XXI-и Национален преглед за оцеляване в планината при зимни условия „Оцеляване 2025“ (5 дни) - февруари, УЦ „Маловица“, БТС, ТД „Черноморски простори“ - гр. Варна

Зимен спортен празник на х. „Чумерна“ - февруари, хижа „Чумерна“, ТД „Чумерна - 1901“ - гр. Елена

54-ти зимен поход с изкачване на връх Мусала - февруари, Рила, ТД „Приста“ - гр. Русе

54-и Национален зимен лъчев поход в Стара планина - февруари - март, Стара планина, ТД „Приста“ - гр. Русе

Зимен поход „По младежките стъпки на Екзарха“ - Превала - хижа „Перелик“ и откриване на изложба „Екзархът - турист и спасител“ (посветена на 90 г. от основаването на ТД „Перелик“) - 1 март, Родопи, ТД „Перелик“ - с. Широка лъка, БТС

Ски и пешеходен поход в Стара планина, посветен на Националния празник на България - 1 - 3 март, Стара планина, БТС, ТД „Трапезица - 1902“ - гр. Велико Търново

Национален поход до връх Шипка - лъч Южна България по повод Националния празник - 3 март, връх Шипка, ТД „Орлово гнездо“ - гр. Казанлък

Поход-изкачване на връх Св. Илия - 3 март, Родопи, ТД „Родопей“ - с. Ягодина

Общоградски поход до връх „Мечи чал“ по случай Националния празник с поднасяне на венци на паметник „Малката Шипка“ - 3 март, Родопи, ТД „Студенец“ - гр. Чепеларе

XV-и поход по повод Националния празник до ПЗ „Пробития камък“ и до сп. Равна - 3 март, с. Равна, ТПД „Орлови скали“ - гр. Провадия

Пешеходен поход от местност Узана и Соколовски манастир до връх Шипка - 3 март, връх Шипка, ТД „Узана“ - гр. Габрово

Пешеходен поход по случай Националния празник „Соколовски манастир - вр. Шипка“ - 3 март, Стара планина, ТД „Росица - Мазалат“ - гр. Севлиево

Петдневен ски-поход на Свободата, посветен на 3 март - 27 февруари - 3 март, Беклемето - вр. Свети Никола (Шипка) - м. Узана - вр. Шипка; ТД „Узана“ - гр. Габрово

Алпийско ски-рали за купа „Сърнена гора“ - 1 и 2 март, м. Белмекен, Рила, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора

Национално състезание по спортно ориентирание за купа „3-ти март“ - началото на м. март, по наредба, СКО „Плевен“ при ТД „Кайлъшка долина“ - гр. Плевен

Национален преглед за пребиваване в зимна планина - март, хижа „Смолянски езера“, ТД СПВ „ГИД“ - гр. Смолян

Зимен колопоход „Смолян - връх Средногорец“ - посветен на 113 г. от освобождението на Родопите и 147 г. от освобождението на България от турско робство - март, Смолян, връх Средногорец, ТД СПВ „ГИД“ - гр. Смолян

Планинарско кино - ехо от Банско филм фест - 25 - 27 март, Стара Загора, ТД „Сърнена гора“ - гр. Стара Загора, Банско филм фест

XI-а спортно-туристическа среща на планинските водачи в България - 28 - 30 март, УЦ „Маловица“, БТС, ТД

Шести Национален ученически преглед на туристическите умения „Кнежа 2025“ - 28-30 март, Кнежа, Лесопарк „Гергана“, ТД „Сребрен“ - гр. Кнежа, Община Кнежа

Курс за планински водачи - зимен профил - 7 - 16 февруари, х. „Христо Смирненски“, БТС

162 години от рождението на Алеко Константинов ВРЕМЕТО НЕ МОЖЕ ДА ЗАЛИЧИ ДЕЛОТО НА ЩАСТЛИВЕЦА

С тържество пред бюст-паметника на Алеко Константинов в Борисовата градина в София на 13 януари Сдружение „Български туристически съюз“ отбеляза 162 години от рождението на Щастливеца. Да почетат делото на големия писател, общественик, родолюбец, основател на организираното туристическо движение в България Алеко Константинов там бяха представители на държавни институции, неправителствени организации, журналисти, туристически дейатели, туристи и следовници на Алековите идеи.

С тази проява БТС даде старт на честванията, посветени на 130-годишнината на организираното туристическо движение в България, чието начало е поставено на 27 август 1895 г. с първото масово туристическо изкачване на Черни връх на Витоша.

Сред официалните гости бяха Павлин Петров - заместник министър на туризма, Таня Михайлова - заместник министър на

образованието и науката, Антон Пенев - директор на ОП „Туризм“ при Столична община, Георги Иванов - директор на СУ „Алеко Константинов“ - София, Мария Денева - секретар на НЧ „Алеко Константинов“ - София, адв. Калин Костов Сдружение „Площад Алеко Константинов“ - Свищов. От Сдружение „Български туристически съюз“ присъстваха изпълнителният секретар Лъчезар Лазаров и членове на УС на БТС.

Председателят на БТС Венцислав Венов приветства туристите и гостите на тържеството, като ги призова да следват заветите и идеалите, завещани от Алеко - да пазят природата и да обичат Родината. „Днес ние отново сме тук, за да почетем делото на Алеко - този велик писател, публицист, природолюбител и основател на организираното туристическо движение у нас, един истински български аристократ на духа; да следваме предначертания от него път и да не позволяваме на байгановщината да ни

„убива“. Пожелавам ви щастлив празничен ден!“ завърши Венов.

Публиката радушно посрещна и аплодира изпълненията на ученици от 28 СУ „Алеко Константинов“ - София. Дилиан Маринов от X-и клас прочете откъси от произведенията на Щастливеца „Невероятно наистина, но факт: 300 души на Черния връх“ и „Какво? Швейцария ли?“. Алек Иванов от V-и клас представи стихотворение за Алеко Константинов, написано от Светлана Апостолова - учител по БЕЛ в същото училище, а Вокална група „Ритъм“ с ръководител Наталия Братанова изпя песните „За моята България“ и химна на училището.

По традиция за празничното настроение допринесоха и изпълненията на хорове „Планинарска песен“ и „Планинарска песен“ - Филип Аврамов с неговия йодлеров състав. Празникът завърши с поднасяне на цветя на бюст-паметника на Алеко и много снимки за спомен.

СУХОПЪТНИЯТ ШЕНГЕН - ПОВЕЧЕ ТУРИСТИ ЗА БЪЛГАРИЯ

От 1 януари 2025 г. България е пълноправен член на Шенгенското пространство

(по вода, въздух и суша). Това е исторически момент, който бележи нови възможности за родината ни, която става истинска част от единния пазар и ползите за икономиката са значителни. Очаква се страната да има допълнителни приходи от 1,6 млрд. лв. на година. Облекчаването на граничния

контрол би спестило на българските граждани над 240 000 дни чакане, което се равнява на 24 млн. лв., ако тези дни бъдат прекарани в икономическа дейност.

Шенгенското пространство е основополагащо за европейската интеграция, като насърчава по-лесната търговия, туризъм и културен обмен

и същевременно поддържа строг контрол по външните граници, за да гарантира сигурността на европейските държави. Хората в граничните райони до Гърция и Румъния ще могат по-лесно да си намират работа и това ще направи пазара на труда по-конкурентен.

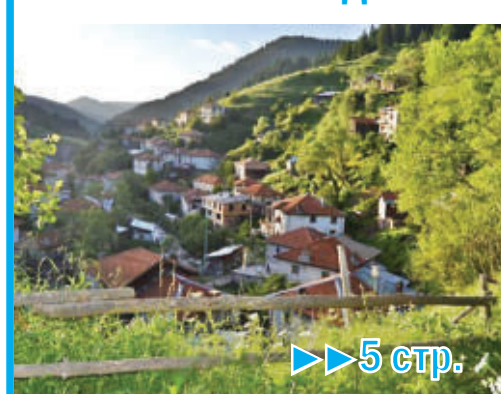
►► на стр. 5

№ 84 100 НТО „АГУШЕВИ КОНАЦИ“

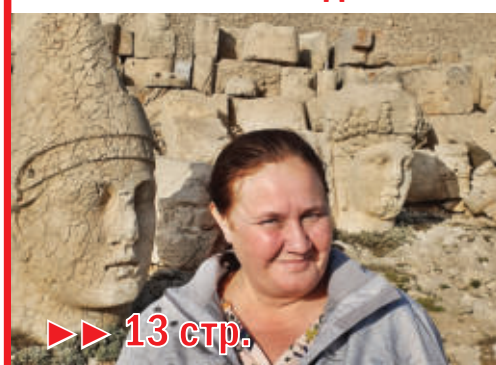
►► 4 стр.

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ В РОДОПИТЕ

►► 5 стр.

Симана МАРКОВСКА: „При мен древният камък винаги побеждава“

►► 13 стр.

НАСЛЕДСТВОТО НА АЛЕКО

На 13 януари (1 януари стар стил) 1863 година в Свищов се ражда един от най-значимите български писатели, общественици и основоположник на организираното туристическо движение в България Алеко Константинов.

Детството му преминава в къщи. Ученичеството – в родния му дом, в Свищовското училище, в гимназията в Габрово. След Освобождението през 1878 г. България е свободна! Алеко отива в Русия да учи и завършва гимназия в град Николаев. После е студент по право. През 1885 г. става съдия, след това за кратко е прокурор. Напуска държавната работа и се отдава на свободна адвокатска практика. По-голямата част от времето си посвещава на перото. Обича да пътешества и участва в международните изложения в Париж (1889), Прага (1891) и Чикаго (1893). По време на пътванията си търси добрите примери от световната култура, черпи идеи и за някои от най-емблематичните си произведения, които в голямата си част съдържат критика към балкански черти на българина.

Сътрудничи на в. „Знаме“ (на Демократическата партия). Пише фейлетони, бележки, есета... Излизат книгите му „До Чикаго и назад“ (1894), „Бай Ганьо“ (1895). Името му става известно навред из България. Но от всичко Алеко най-много обича българската природа. На нея отделя и най-много време. В празнични дни прави дълги разходки и излети.

В края на август 1895 г. във в. „Знаме“ се

появява съобщение: „ПОКАНА Умоляват се софийските любители на българската природа да заповядат в неделя, 27 август, на Черния връх на Витоша, точно в 12 часа през деня, когато ще се открие заседание за съставянето на един клуб на българските туристи. Поканата се отнася за всички любители, навършили 20 годишна възраст. От няколко любители пешеходци“.

И чудото става! На 27 август 1895 г. Черни връх е изкачен от 300 пешеходци – любители на природата. Триумф! Съставя се първото туристическо дружество в България. По-нататъшната съдба на българския туризъм е известна.

А Алеко? ... Вечерта на 24 май 1897 г., на празника на светите братя Кирил и Методий, между с. Радилово и Пазарджик, Алеко е убит. Куршумът, изпратен за приятеля му Михаил Такев, с когото пътували, попада в него! България потъва в скръб! Земният път на Алеко свършва. Но започва неговото безсмъртие. Защото Алеко Константинов – Щастливца поставя началото на нещо, което нито човешката ръка, нито времето могат да заличат – българския туризъм!

ИЗЛЕТ НА ВИТОША В ЧЕСТ НА АЛЕКО

Туристи от ТД „Алеко Константинов 1899“ отбелязахме 162 години от рождението на Алеко Константинов с излет на Витоша. Маршрутът ни бе кратък. От село Мърчаево се изкачихме до Церова поляна, откъдето се насладихме на великолепна гледка.

През зимата планината има своето очарование. Най-красиво и вълнуващо е, когато стъпваш по пътеката в чистия сняг. Пред теб всичко е бяло и само някоя издйническа стъпка на сърничка или друго диво животно показва, че природата е жива и скоро ще се събуди от зимния сън за нов живот. Тишината и спокойствието обгръщат всичко наоколо и даряват с мир и хармония.

Идеята да отбележим по този начин рождението на нашия патрон Алеко Константинов се роди спонтанно. Туристите я прегърнаха въодушевно и всички заедно решихме всяка година да честваме рождението на Алеко с кратък излет на Витоша, като на-

чалото на маршрута да е винаги от столичния квартал Княжево, от морената на стълбите, където планината докосва града, а в твърдия гранитен камък е изсечен възгласът: „Виж тая гиздава Витоша, има ли нещо по-красиво от нея в света!“

Росица ГЕНКОВА

ТРАДИЦИЯТА ЗА БЛАГОТВОРИТЕЛНОСТ ПРОДЪЛЖАВА

Е4 (Витоша, Верила, Рила, Пирин и Славянка).

За доброто настроение на бала се погрижиха деца от коледарския състав на ДЮФА „Българче“ с ръководител Петър Петров, певците Милица Мартинова, Габриела Опрора и Петко Савов. Дисководещ бе Иво Брусев, а водещ на събитието – Даниела Иванова.

Така традицията на коледните благотворителни блогове, започната от предците ни през 1903 г., продължава и днес сред членовете и приятелите на дружеството.

На 13 декември 2024 г. за осемнадесета година над 100 съмишленици на туристическия благотворителен коледен бал на ТД „Трапезица-1902“ – Велико Търново се включиха със закупуване на куверти за 4385 лв.; от томболата организаторите събраха 487 лв., от благотворителния търг, дарените живописни платна, фотоси и пластички – 1217 лв., а от дарителницата – 2720 лв.

Така събраната сума на традиционния Благотворителен коледен бал е 8809 лева. Средствата ще бъдат използвани за проявите на **юношеския туристически клуб „Царевец“ към дружеството и младежки туристически поход**

ВЕЧНИТЕ ТУРИСТИЧЕСКИ ПЕСНИ

Традиционният Коледен концерт на Сдружението на туристическите хорове в България (СТХБ) се състоя на 14 декември 2024 г. под патронажа на председателя на Сдружение „Български туристически съюз“ (БТС) Венцислав Венев. В зала на Военния клуб в София свои изпълнения представиха хор „Планинарска песен – Филип Аврамов“ и неговия йодлеров състав, ВГ „Здравец“ при ТД „Шипка“ – Пловдив, МВГ „Вежен“ към НЧ „Съгласие 1869“ – Тетевен, хор „Кайлъшко ехо“ при ТД „Кайлъшка долина“ – Плевен, хор „Иван Апостолов“ – Петрич и хор „Планинарска песен“ – София.

Венцислав Венев приветства формациите и им пожела нови творчески успехи. Сред почетните гости бяха изпълнителният секретар на БТС

Лъчезар Лазаров, както и членовете на УС на БТС проф. Атанас Георгиев, Атанас Сивков и Зорница Радонова, която е и председател на СТХБ.

От името на БТС и СТХБ Венцислав Венев връчи почетен знак на Димчо Диков – дългогодишен активен деятел на МВГ „Вежен“ – Тетевен, по повод неговия 60-годишен юбилей. Освен традиционни коледни песни хористите изпълниха и „евъргрийни“ като Мальовица (Христо Спасунин), Походна (Филип Аврамов), За теб, Българийо (Тончо Русев, Михаил Белчев), Алпийски зов (Филип Аврамов) и други, а благодарната публика често им пригласяше. На финала на концерта всички заедно изпяха незабравимата „Българийо моя“.

ЕХО

ПОЖЕЛАВАМЕ БЛАГОДАТНА 2025 ГОДИНА!

Успешна и силна бе 2024 година за ТД „Осогово“ – Кюстендил. В края й с карнавален банкет в комплекс „Три буки“ в Осоговска планина, с равностметка за свършеното и с поглед към следващата 2025 година туристи от дружеството и представители на ГСС отряд 14 – Кюстендил преживяха чудесен празник. Председателят на дружеството Христо Абаджиев, в ролята на Дядо Мраз, подари на младите туристи календари.

Усилията ни през следващата година ще бъдат насочени към привличане на повече млади хора в туристическите редици. Казват, че пълно щастие няма. Но когато виждаш щастливите детски очи и си сигурен, че има на кого да предадеш щафетата, щастие то става пълно.

На всички любители на планината пожелаваме здраве, благодатна и щастлива 2025 година!

ПО МАЛЕШЕВИЯТА

ТД „Осогово“ – Кюстендил, със съдействието на „Крушево тур“ ЕООД, посети родното място на последния хайдутин и войвода, легендата дедо Ильо Войвода в град Берово, Северна Македония. Роден в Берово и починал в Кюстендил, един отдаден за освобождението живот. По време на Османската империя градът се е наричал Султане.

Туристите направиха прекрасна разходка сред природата и забележителностите в Малешевията. Планинският преход по билото на Малешевска планина впечатли всички. Движиха се по границата между България и Северна Македония. Минаха край граничните пирамиди – пирамида 45, през Бачило Клепало, изкачиха връх Клепало по граничните пътеки

и се спуснаха към границата до ГП Клепало. Разходиха се около Беровското езеро, където закупиха директно от производители местни сладка, сиропи и екологично чисти продукти от Малешевията.

Кюстендилци останаха впечатлени от женския манастир „Свети Архангел Михаил“, построен в началото на 19 век. Изграждането на църквата има забележителна история – да бъде изградена ниско, под нивото на пътя, да не се вижда, строителството да завърши за четиридесет дена, а поп Пецо да даде най-малката си щерка за харема на Султана... На празника Голяма Богородица в църквата „Успение Богородично“ се изнасят 100 казана и се прави курбан, най-големият в района, а вероятно и в Северна Македония. Празникът завърши с купон с жива музика и много веселие.

ПРАЗНИК НА ДОМАШНИТЕ ХРАНИ И НАПИТКИ

В първата проява от календарния план на ТД „Трапезица-1902“ – Велико Търново се включиха над 150 почитатели на добрите домашно приготвени храни и напитки.

Празникът се организира за шестнадесета поредна година от ТД „Трапезица-1902“, Съюза на енолозите в България и Професионалната гимназия по туризъм „Д-р Васил Берон“ във Велико Търново. Кулинарните произведения се оценяваха от жури в състав: Татяна Панайотова, Веска Веселинова, Росица Илиева и Владислав Борисов – преподаватели в гимназията, както и главния готвач на ТУЦ „Момина крепост“ Марко Генджов, а качества на домашно приготвените питиета – от професионалните технологи Станимир Стоянов – председател на Съюза на енолозите, Димитър Димов и Петър Качев.

38 кулинарни произведения се бориха за призовите места в различните категории. На вниманието на журито бяха представени и 63 проби напитки в категориите розе, червено и бяло вино и ракии.

Йордан Мухтанов зае първите места в категориите розе и бяло вино. При червените вина подобаващо бяха отличени пробите на Емилия Драгнева, Петър Тахрилов, Станчо Русев и Милчо Паньовски. Вината домашно производство бяха предимно от сортовете каберне, мерло и мускат. Първо място при ракиите зае Ангел Янков, на второ и трето място бяха класирани произведенията от Боян Димов и Борис Борисов.

Със свой щанд участва Христо Димитров от с. Масларево, регистриран производител на мед.

За доброто настроение на гостите се погрижиха дисководещият Иво Брусев и фолклорна формация от град Дряново в състав: Стефан Инколов – акордеон, Слави Илиев – клавир, Благой Николов – кларинет, Румен Русанов – тъпан и вокалистки Елисавета Димитрова и Мирела Стойкова.

140 ОРИЕНТИРОВАЧИ СЕ ВКЛЮЧИХА В „НИКУЛДЕНСКО БЯГАНЕ 2024”

Шестото традиционно състезание по ориентиране „Никулденско бягане 2024”, включено в календарните планове на ТД „Орлово гнездо” - Казанлък, Спортен клуб „Орлово гнездо 1957” и Българската федерация по ориентиране, се проведе на 7 декември 2024 г. при дъждовно и студено време в западната част на парк „Тюлбето”.

Със съдействието на г-жа Петя Минекова - директор на художествената гимназия - НУПИД „Акад. Дечко Узунов”, стартът и финалът бяха в двора на прекрасната училищна сграда. С помощта на картата, реамбулирана през ноември от техническия ръководител Милко Станев, председател на СК „Орлово гнездо 1957”, 140 участници от Берковица, Благоевград, Габрово, Дряново, Елена, Пазарджик, Перник, Пловдив, Раднево, Севлиево, Сливен, София, Стара Загора, Твърдица, Търговище, Троян, Чепеларе, Ямбол и Казанлък преминаха по маршрути с дължини от 1,2 до 4,2 км. и с брой на контролните точки от 6 до 22 според възрастовата група (от 10 до 75+ години).

Почетни спомоществователи на проявата бяха Живка Франгова („Стив 88”), Нели Данчева („Елпиди”),

Ганчо и Денислав Узунови („Нелисат”). Организатори бяха: оператор на Старт-Идент - Десислава Миланова, контролен съдия - Стоянка Ангелова. Доброволци: д-р Тания Атанасова, Димитър Кюркчиев, Иван Петров, Магдалена Иванова, Мария Александрова, Марияна Димитрова, Надя Станева, Павел Михалев, Петър Стойков, Петър Златев, Слав Славов, Христо Ангелов.

В елитните групи - победители станаха: **Мъже 21 г.** 1. Димитър Давидов (маратонец - Пазарджик); 2. Боян Колев

(Странджа-Бургас); 3. Найденов Алекс (Азимут - София);

Жени 21 г. 1. Мария-Милена Будева („Сърнена гора” - Ст. Загора); 2. Елена Гвоздейкова (Сини камъни - Сливен). При големите ветерани първенци са Георги Видинов, Николай Колев и Боян Стоянов („ТЕА” - София), Петър Илчев („Сърнена гора” - Ст. Загора); Иван Христов („Мадарски конник” - Шумен), Матей Йорданов („Сърнена гора” - Ст. Загора); Живка Франгова („Младост” -

Благоевград) и Лина Йорданова („Сърнена гора” - Ст. Загора).

От казанлъчани най-добре се представиха Браян Пайков, Георги Йовков, Михаил Станков, Виктор Боренджиков, Борян Христов, Вихрен Топалов, Владимир Гроздев, Радослав Милчев, София Богданова, Тамара Попова, Магдалена Иванова, Бончо Христов, Фияра Акимова, Димитрина Тотева, Божана Николова, Жанета Желева, Радка Петкова, Александра Николова, Християна Кирова, Христина Лалева, Калина Стоянова, Александра Панова, Мага Христова, Петя Ангелова.

Горещият билков чай от мента и муфанта предотврати измръзването на финиширалите мокри точкотърсачи. Ориентировачите получиха ромбоидни възпоменателни призове с топографски-рибни изображения по идея на Милко Станев. Малко преди мръкване участниците отпътуваха, удовлетворени от приятелската атмосфера на последното голямо състезание по ориентиране за 2024 г.

Христо АНГЕЛОВ

ЕСЕННО ПОДНОВЯВАНЕ НА МАРКИРОВКИ В КАЗАНЛЪШКО

От 1991 г. Бончо Келчев е хижар на Почивната база на „Арсенал” АД - Казанлък в Шипченския проход и безвъзмездно поддържа планинската маркировка между седловината Копачите и местността Марков стол. Тази есен потомственият планинар почисти и преоблякна 35-те черно-жълти стълбове на зимната маркировка от Прохода Шипка през връх Малуша до поляната Арабаджийна (Коларска). След 19 години свирепи атмосферни условия азимутните табели, изработени от поцинкована ламарина, покрита с жълт пластмасов слой, надписани ситопечатно, са избелели.

На 30 октомври 2024 г. Владимир Попов, Бончо Келчев и Христо Ангелов измериха разстоянията и азимутите между стълбовете. След дизайнерска обработка от Жоро Костадинов, Денислав Узунови и Милко Станев бяха подготвени самозалепващи се ламинирани стикери с данните на всеки стълб до съседните в посока Шипченски проход и хижа „Узана” (номера, азимут и разстояние, спасителните GSM номера 112 (национален) и 088 1470 на Планинската спасителна служба). Има готовност при подходящо време табелите да бъдат подновени.

През ноември 2006 г. бе поставен панорамен кръг при крепостта Твърдица, югоизточно от вливането на р. Голяма Гюрля

в Тунджа, южно от потопения град Севтополис. След три месеца кръгът изчезна и наскоро бе намерен от туристката Славена Славова в храсталак на 3 км. от крепостта.

На 20 ноември 2024 г. Владимир Попов и Христо Ангелов отново поставиха чрез бетониране панорамния кръг на предишното му обгледно място. Същият ден Петранка Ризова, Стойно Стойнов, Иван Иванов и Петър Златев повториха лентовата бяло-червено-бяла маркировка между Шипченския проход и х. „Бузлуджа”.

Христо АНГЕЛОВ

ПЛОВДИВСКИТЕ ЕДЕЛВАЙСИ ОТЧЕТОХА УСПЕШНА РАВНОСМЕТКА ЗА 2024 ГОДИНА

По планински пътеки, дълбоки пещери, скални траверси и речни бързеи, членовете на клубове към ТД „Еделвайс” - Пловдив положили максимални усилия и упоритост в изпълнение на годишните им календарни планове.

През ноември 2024 г. Управителният съвет на дружеството и председателите на пешеходния, спелеоложкия, алпийския и водния клубове проведоха заседание, на което по клубове бе докладвано изпълнението на годишния план.

В отчета на най-многобройния клуб - пешеходния, наред с цифровото изражение на извършената работа бяха посочени най-крупните прояви на планинарите. А това са походите в Западните Балкани с изкачвания на хърватския първенец Динара, върха на българската бойна слава - Каймакчалан от гръцка територия и похода в гръцката планина Тимфи. Във вътрешен план бяха отчетени участията на клуба в Националния поход „По стъпките на Хаджи Димитър и Стефан Караджа”, празненствата на връх Шипка на 3 март, надпреварата в Националния преглед на туристическите умения и сръчности за учаци на язовир „Копринка”, честването на 60-годишнината от създаването на ТД „Еделвайс” - Пловдив в родопската хижа „Чернатица”. По повод годишната дружеството проведе и автопоход до исторически обекти в Югозападна България.

Председателят на алпийския клуб информира, че въпреки

неблагоприятните метеорологични условия, свързани с меката зима и нестабилен лед по скалните участъци, са изпълнени плануванияте изкачвания по набелязаните обекти. Клубът е провел и няколко катерения при Тъмръш и Бряновци, съвместни мероприятия с клубове от София, Варна, Бургас и други градове. Участвали са и в Ботевата алпиниада във Враца, в катерене на Куклата и Злия Зъб в района на Мальовица. Катерачите трасирали и нов обект с назоваване на 13 нови маршрута и организират национална среща с 24 участника от страната. Участват в срещи за споделяне на опит с родни клубове. Вече втора година провеждат катерачни срещи на новооткрити обекти и намират време да участват в пролетното почистване на обекти

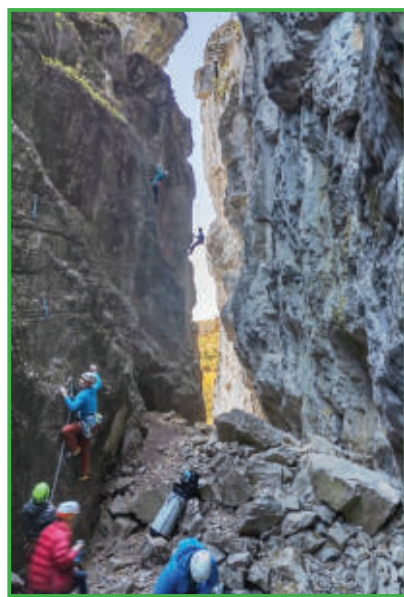
в района на Пловдив.

Равносметка за дейността си направиха и спелеолозите от СК „Пълдин”. През 2024 г. са проучвали, картирали и изследвали нови обекти, обучавали са млади спелеолози. Осъществили са гмуркания във водни пещери в страната и в чужбина. В партньорство с други пещерни клубове са провели експедиции в страната. През настоящата година организираха и курс по пещерно спасяване, особено необходим в този рисков спорт. Не са липсвали и тренировки по картиране и спасяване, една от които е в пещера Духлата. Участвали са в организацията на втората пещерно-водолазна среща в Мостово с акцент върху превенцията и спасяването. Отчетено бе и участие в

Балканския пещерен събор в Хърватска и Босна „ECRA 2024” и презентация в „Нуродеа 2024” - Италия. Не са забравени и младите спелеолози, с които се провеждат курсове. Членове на СК „Пълдин” заснемат успехите си чрез интересни видеоклипове, които после прожектират пред членовете на дружеството при съвместни мероприятия.

Не на последно място бе наситената с интересни прояви програма на водния клуб. За трета поредна година водните туристи организираха състезание по екстремна триатлон Peak to creek с 20 състезатели, най-младите от които са на 9 и на 10 години, а най-възрастният - на 65 години. Трудно е да се изброят спортните прояви на клуба. Ето само някои от тях. Още през януари откриват сезона в река Струма в района на Кресненското дефиле, в Гърция се спускат по реките Агитис, Каларитикос, Арактос и каньона на Викос и Ахерон, гребат и около остров Амулиани. Осъществили са спускане в каньона на река Тара между Черна гора и Босна и Херцеговина и друго спускане - в каньона на р. Неретва в Босна и Херцеговина.

Съвместно с РИОСВ - Пловдив водните спортисти организираха и фотоизложба „Реката и хората” и „Река Марица - защитена зона по Натура 2000”. Изложбата получи отзвук и в медиите. Водният клуб участва в кампании за почистване на незаконни сметища в устието на Лясковска

река и централното дере на град Куклен, като бяха събрани 90 чувала с отпадъци. Гребците отчетоха и друго важно събитие - техният председател Христо Гачков и неговата колежка Йоана Миланова завършиха курс към БЧК по водно спасяване в бързи води.

Така, образно казано, спортистите от четирите клуба на ТД „Еделвайс” - Пловдив завършиха 2024 г. с „пълни шепи” от специфичните за всеки клуб активности. Нека им пожелаем нови и по-многобройни творчески хрумвания за опознаване на природата на нашата родина и в близки и далечни страни.

Кънчо МИХОВ - ТД „Еделвайс” - Пловдив

АРХИТЕКТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ КОМПЛЕКС „АГУШЕВИТЕ КОНАЦИ“

Комплексът се намира в село Могилица, разположено на 920-950 метра надморска височина и на разстояние 25 км югозападно от град Смолян. Къщите на селото сякаш са накацали върху левия бряг на река Арда. Данните за човешко присъствие в района са от второ хилядолетие преди новата ера. Селището се е бранило от три крепости с тракийски и византийски произход (следи от тях са запазени и до днес), които затваряли поречието на р. Арда и Бориовската река. От тук минавал важен стратегически път от римско време, който свързвал Беломорието с Тракия. Старото име на селото е Тозбурун, което означава „прашна могила“. Основен поминък на населението са били животновъдството, земеделието и дърводобивът.

Архитектурно-историческият комплекс „Агушевите конаци“

е сътворен преди повече от 200 години от майстори родопчани. Феодално-аристократичният комплекс е построен като фамилна и стопанска сграда от най-големия скотовъдец в района Агуш ага. Състои се от три сгради (конаци), всяка с отделен двор, но оградени с общ зид. На югоизточния ъгъл на зида се издига кула. В стаите са подредени характерните за района произведения на народните занаяти – кърпи, черги, и украшения.

Агушевите конаци се отличават с богатството на архитектурната композиция и изключителното обемно -

малка писана стая. Композицията на източната стена е едно от най-големите постижения на българската архитектурна мисъл. На тази фасада са подредени 5 архитектурни елемента – кула, 2 еркера, пеш и тежки дървени порти, които създават неповторимо въздействие и чувство за ред и хармония. При реставрацията е премахнат един от архитектурните елементи, а именно пешта.

Строежът на Агушевите конаци започва около 1820 г. и е завършен 1843 г. Запазен е споменът за смолянския майстор Харалампи Поповски. Върху два декара е изграден комплекс от 3 сгради, които са последователно свързани и са оградени с общ зид и кула (обособени за тримата Агушеви синове). Всяка от тях е с отделен двор, кладенец и всичко необходимо за живот независимо една от друга. Конаците имат 221 прозореца, 86 врати и 24 комина. Във всеки двор е имало по един кладенец, жилища на господаря и на домашната прислуга, помещенията за временните работници в стопанството, оборът, плевнята, хамбарът и други стопански помещения. Агушевите конаци са обявени за паметник на културата с национално значение.

На първия етаж са разположени мазе (склад), мазе за съхранение на сирена и още едно мазе за съхранение на млека. На следващия етаж се намират жилищни помещения – кощи, бани, вътрешни тоалетни, както и стаи за приготвяне на храна (кухни). На последния етаж се намира големият потон, два кьошка (гостни) с дърворезбовани тавани, където се посрещали гости, бани, тоалетни – 2 на първия етаж и 2 на втория. На втория етаж е разположена и библиотеката, която е най-светлата стая в къщата – със седем прозореца. Тук се съхранявали около 600 тома от VI-VII век – на персийски, арабски и старотурски. След изселването на фамилията част от книгите са съхранени – най-голямата част се намират в Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив, фонд № 30. Друга малка част са в Народната библиотека в София, а трета се пази в Смолянския държавен архив.

Някога в къщата се е влизало от голямата северна порта, но след реставрацията, когато къщата става музей, входът се отваря от западната страна. Общата площ на Агушевите конаци, заедно с дворовете е 3 266,00 кв.м.

Конакът е реституиран и експонатите от музейната сбирка се намират в Регионалния исторически музей в Смолян.

В района има много забележителности

Южно от Могилица е защитената местност „Падала“ с богато биоразнообразие. Пещерата Ухловица се намира на 3 км. от селото. На северозапад от Могилица, в местността Варад се намира Варадското кале – стара Византийска крепост, използвана от българите за отбрана от турските нашествия.

Седем туристически маршрути водят до: Варадската крепост; извора на река Арда; водопадите, с. Киселчово; Надарска пещера; пещера Ухловица; извора Лъждата, с. Буката, архитектурен ансамбъл „Хаджийските конаци“ и др. Туристическо дружество „Крепостта – Могилица“ – с. Могилица активно съдейства за развитие на туризма и съпътстващите го обслужващи дейности

Близко до село Могилица се намира село Буката, разположено на красиво възвишение с надморска височина 1000 метра. В центъра на селото е разположен архитектурният ансамбъл „Хаджийските конаци“ (конак – летен феодален замък), който представлява интерес за много туристи и посетители.

Информация за туристически маршрути, къщи за настаняване, атракции и др. може да получите чрез: kmetstvo_mogilica@abv.bg, а повече информация за туристически маршрути по Горното поречие на река Арда може да получите и от Туристическо дружество „Крепостта – Могилица“.

За контакти: тел. 0878 58 84 92 и www.krepostta-mogilitsa.com

ЗА КОНТАКТИ:

тел.: +359 889 399 919
e-mail: snc_agushevite_konaci@abv.bg
<https://agushevitekonaci.com>

РАБОТНО ВРЕМЕ:

всеки ден от 09:30 – 13:00 ч. и от 13:30 до 18:00 ч.
от 13:00 ч. до 13:30 ч. – обедна почивка

Организиран посещение с предварителна заявка.

ЦЕНОРАЗПИС:

Цени за посещение на обекта с екскурзоводска беседа:

- лица над 18 г. (с изключение на ученици и студенти) – 8,00 лв.
- ученици, студенти, пенсионери, хора със специфични потребности (степен на инвалидност над 50%) – 5,00 лв.
- семеен билет (двама родители и едно дете над 7 г. до 18 г.) – 20,00 лв.
- семеен билет (двама родители и две и повече деца над 7 г. до 18 г.) – 24,00 лв.
- деца до 7 г. не се таксуват

Цени за организирани посещения при групи от 16 и повече човека с екскурзоводска беседа:

- лица над 18 г. (с изключение на ученици и студенти) – 6,50 лв.
- ученици и студенти, пенсионери, хора със специфични потребности (степен на инвалидност над 50%) – 4,00 лв.

Днес Могилица е известна най-вече с Агушевите конаци, Голямата дървена лъжица и множеството пещери в района, по-известни от които са Ухловица, Надарска и Типицето. Над селото се намира и панорамната площадка „Върхът“, от която се вижда цялото горно поречие на Арда. Заради уникалната природа и съхранените и до днес вековни обичаи, Могилица е удостоена с приза Уникално европейско село. От 2010 г. то е обявено за Център на българското здраве. Празникът на селото, който съчетава народното творчество и природосъобразния начин на живот на местното население, се провежда в предпоследната събота на юни. В него участват родопски майстори занаятчий и производители на екологични продукти.

пространствено решение, което е изключително по своето въздействие. Големият потон, който се намира на 2-ия етаж е с размери 30 м дължина и 15 м широчина, може да съперничи на високо представителните европейски сгради. Всичко това, допълнено с дърворезбованите тавани и мусандри, потънало в многоцветните багри на халища и покрови, не може да се опише – то трябва да се види и усети на място.

Къщата и дворовете са разположени в пълна хармония с чудната родопска природа. Лицевата част на Агушевите конаци се оказва обрнато към изгрева, и на юг с цялата му представителност, неповторимост и хубост. Конакът завършва с кръгла кула с бойници в каменната стена, а най-отгоре -

ТУРИСТИЧЕСКИ МАРШРУТИ В РОДОПИТЕ

Хижа „Триградски скали“

е разположена в Западни Родопи в началото на Триградското ждрело, вляво от пътя Девин – Тешел – Триград, на 1219 м н. в., 76 места.

За контакти: 0896688360, 0896715174, 0896715175.

Исходни пунктове: с. Триград, община Девин – 10 минути от центъра; гр. Девин – 21 км по асфалтово шосе за селата Тешел и Триград през Триградското ждрело.

Маршрути до съседни обекти:

1. Хижа „Триградски скали“ – с. Ягодина – Ягодинска пещера – 3 часа

От село Триград се поема нагоре, на север по горски път, който с много завои минава над пещера Дяволското гърло и излиза на малко било. Над него се издига обзориант връх Престой (Стенето, 1693 м н. в.), от който се разкриват красиви гледки към Триградското ждрело и околните върхове. От пътя върхът може да бъде изкачен за 30 минути. Продължава се на северозапад и от последната височина се виждат село Ягодина и околните върхове. Пътят се спуска надолу и след 1 час отива до селото. (общо 2 часа от хижа „Триградски скали“) От Ягодина се слиза по асфалтово шосе (2 км.) до разклона на пътя Тешел – с. Буйново. Тръгва се на юг по шосето в посока с. Буйново и след 1-1.5 км. се достига Ягодинската пещера (3 часа от хижа „Триградски скали“).

2. Хижа „Триградски скали“ – пещера Дяволското гърло – хижа „Тешел“ – 10 км. (отсечка от европейския туристически маршрут Е8)

От хижата се тръгва на север по шосето за Тешел и след около 1.5 км. се достига пещерата Дяволското гърло. От паркинга пред пещерата скоро се навлиза в тунел високо над тясното речно корито, което очертава най-живописната и внушителна част на Триградското ждрело. Продължава се по шосето, подминава се водослива на Чаирска в Триградска река, а по-надолу и този на Мугленска река в Триградска (тук на изток води шосе за с. Мугла) и след 3 км се достига разклона на шосето за Девин – село Бороно при хижа „Тешел“ (833 м н. в.), 57 места.

За контакти: 0895 658 558 и 0895 658 554.

3. Хижа „Триградски скали“ – Чаирски езера – с. Мугла – хижа „Ледницата“ – 7.30 часа

Маршрутът е част от европейския туристически маршрут Е8. Влиза се в с. Триград през стопански двор, тръгва се по камионен път и за 30 минути се

достига заравненост. Напуска се пътят и по маркираната пътека вдясно след още 30 минути (1 час от хижата) се достига малко било с няколко чешми и отново се излиза на пътя. Продължава се по него нагоре, достигат се обширни ливади, напуска се пътят, тръгва се вляво по коларски път. От края на ливадите по горска пътека след 20 минути се стига до остър завой на камионния път. За още 30 минути се излиза над остри серпентини на макадамовия път, продължава се по него, достига се разклон, тръгва се наляво през мост и се излиза на езерната област Ливадица и хижа „Чаирски езера“ (3 часа). Продължава се по камионния път по посока на стълбовите за високо напрежение, подминава се чешма. След 30 минути се достига кръстовище. Тръгва се вдясно нагоре и по склон за още 30 минути се достига с. Мугла (2 часа от Чаирски езера). От с. Мугла маркировката пресича Мугленска река, изкачва се над селото и за 1 час се достига седловината Превала – билен разклон, където има железни маркировъчни стълбове. Наляво те отвеждат за Тешел, а направо и надолу по склона за хижа „Ледницата“. По маркировката след 1 час се стига до хижа „Ледницата“ (1680 м н. в.), 72 места.

За контакти тел. 0988 800 850 и 0886 675 111.

Хижа „Перелик“

е разположена в Западни Родопи, Переликски дял, в местността Соватя (1969 м н. в.), 35 места.

За контакти тел. 0988 800 850 и 0886 675 111.

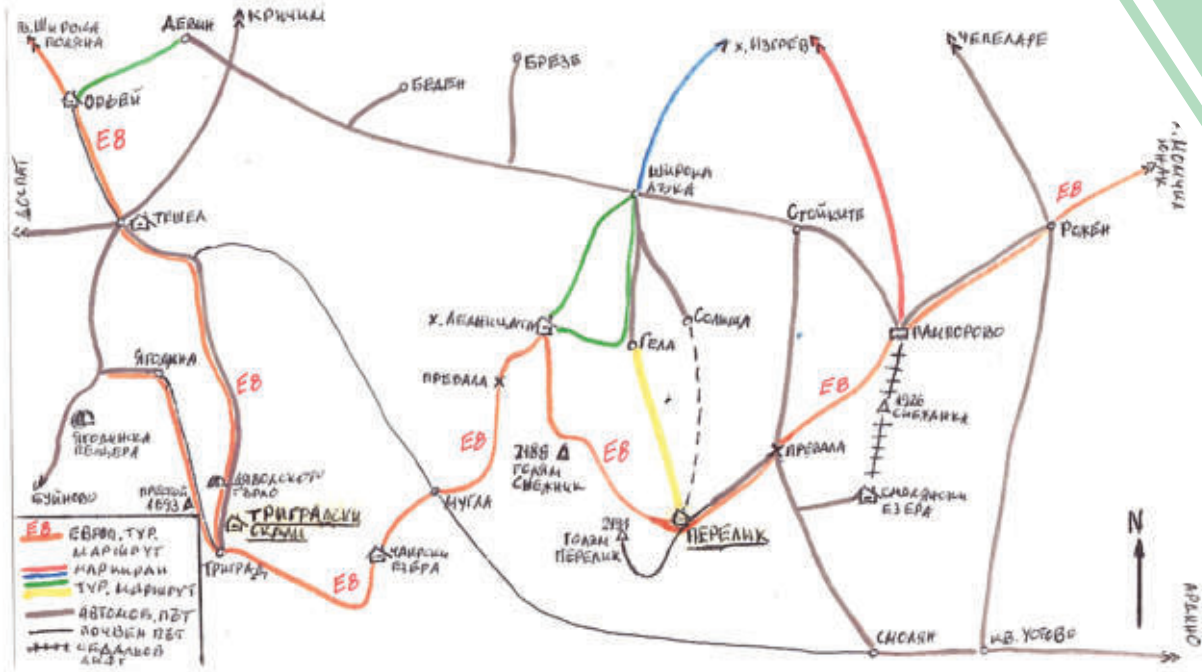
Исходни пунктове и маршрути:

1. Седловина Превала – хижа „Перелик“ – 5 км (1.15 часа)

Седловината Превала е най-високата точка на главния път Смолян – с. Широка лъка – Девин. От нея в югозападна посока се отделя тесен асфалтов, а накрая и макадамов път до хижата.

2. Село Широка лъка – село Солища – хижа „Перелик“ – 3.20 часа

От с. Широка лъка асфалтовото шосе води до село Солища (4 км), но има и пряка маркирана пътека. Тя започва южно от с. Широка лъка през борова гора и храсти, като съкращава завоите на пътя, излиза на малък рид и след 20 минути отново достига шосето. Продължава се нагоре по него и след 40 минути се достига с. Солища (1 час). От югоизточния край на селото се тръгва на юг, по маркираната пътека и през ливади след 30 минути се достига местността Клувиата, в близост до която има параклис. Маркираната пътека продължава на югозапад и след още 30 минути отива до местността Сечимека, където пътят се раздвоява. В западна посока по маркировката за нови 20 минути се стига до друг път, по който се върви до горска барака под скалистия рид Каменен проход. Напуска се пътят,

пресича се малко било и се излиза на поляните пред хижа „Перелик“.

3. Хижа „Перелик“ – връх Голям Перелик – хижа „Ледницата“ (5 часа).

Маршрутът е част от европейския туристически маршрут Е8. От хижата се тръгва на юг по камионен път, от който върхът се вижда много добре. Скоро се отделя полегата и не стръмна пътека, която следва стълбовата маркировка, съкращава завоите на камионния път и достига до заравнеността Чурика (20 минути), където има изграден параклис. Пътеката продължава направо за върха, като в крайния ѝ участък заедно с пътя излиза на продълговатото седло. Продължава се надясно по пътя и след около 500 метра се излиза на върха (1.15 часа). Връх Голям Перелик (2191 м н. в.) е първенецът на Родопите и е седмият по височина сред 10-те планински първенци. От Чурика вдясно се отклонява стълбовата маркировка, която отвежда на седловина в подножието на връх Голям (Широколъшки) Снежник (2188 м). От там вторият по височина родопски връх може да бъде изкачен за 20 минути. Панорамите от него във всички посоки са величествени. От върха може да се слезе в северозападна посока до седловина с малък извор и параклис. Продължава се по южния склон и след 15 минути по открита стръмна просека на север се слиза до хижа „Ледницата“ (1680 м н. в.), 72 места.

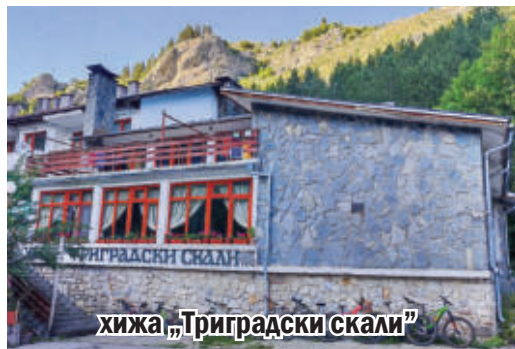
За контакти тел. 0988 800 850 и 0886 675 111.

4. Хижа „Перелик“ – седловина Превала – хижа „Смолянски езера“ (3.30 часа) или Пампорово (4 часа).

От хижата в североизточна посока се тръгва по шосето до седловина Превала – 5 км. (1.15 часа). Продължава се по шосето Смолян – Девин в южна посока към Смолян (около 5 км.) до разклона вляво за хижа „Смолянски езера“ (1.5 км.). Тя е на 1512 м н. в., разполага с 42 места. **За контакти тел. 0889 90 65 95 и 08897369 16.**

От седловината Превала за Пампорово се тръгва по шосето Смолян – Девин на северозапад в посока към село Широка лъка. След около 100 метра от шосето вдясно се отбива път, който по хоризонтал под билото отвежда до централната част на Пампорово.

Йордан ЙОРДАНОВ

хижа „Триградски скали“

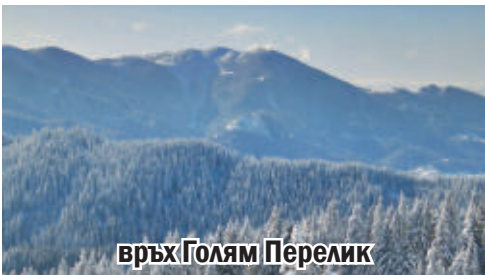
хижа „Ледницата“

хижа „Перелик“

хижа „Смолянски езера“

връх Голям Перелик

с. Широка лъка

СУХОПЪТНИЯТ ШЕНГЕН – ПОВЕЧЕ ТУРИСТИ ЗА БЪЛГАРИЯ

►► отстр. 5

България ще извлече ползи от развитието на туристическия сектор. Улесеното придвижване и опростените процедури на граничен контрол означават една по-достъпна България и повече туристи, които ще открият богатството на нашата култура, природа и гостоприемство. Имиджът и рекламата на страната ни със сигурност ще се подобрят. Очаква се засилен интерес към морските и зимните ни курорти от Западна Европа и други точки на света.

Какво представлява Шенгенското пространство?

То позволява на над 400 милиона души да пътуват свободно между отделните държави членки, без да преминават през граничен контрол. Ежедневно около 3,5 милиона души преминават

вътрешните граници, за да работят или учат или за да посетят семействата и приятелите си, а почти 1,7 милиона имат постоянен адрес в една от държавите на Шенгенското пространство, но работят в друга от тях. Ежегодно европейците извършват около 1,25 милиарда пътувания в рамките на Шенгенското пространство, което е от голяма полза и за туристическия и културния сектор.

Кои държави са част от Шенгенското пространство?

Днес Шенгенското пространство обхваща над 4 милиона квадратни километра с население от почти 420 милиона души и включва 29 държави.

Към 1 януари 2025 г. това са: Австрия, Белгия, България, Германия, Гърция, Дания, Естония,

Исландия, Испания, Италия, Латвия, Литва, Лихтенщайн, Люксембург, Малта, Нидерландия, Норвегия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия,

Франция, Хърватия, Чехия, Швеция и Швейцария. От тях Исландия, Лихтенщайн, Норвегия и Швейцария не членуват в Европейския съюз.

ЕХО

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ИНЖ. ПАВЕЛ ПЕТРОВ

През 2024 година отбелязахме 95-годишнината от основаването на Българското пещерно дружество, с което се полага началото на организираната спелеология в страната. За учредяването, по различни поводи е писано много и къде ли не, но в повечето случаи съвсем незаслужено фигурата на инициатора на това събитие е била представяна единствено с името му - инж. Павел Петров. През 2024 г. се навършиха 140 години от неговото рождение. Всъщност именно той е вдъхновил научни работници и любители на пещери да създадат през 1929 г. първото пещерняшко дружество в България.

Инж. Павел Петров Първанов е роден на 28 април 1884 г. в град Ловеч. В разказ за детството си той споменава, че многократно е посещавал пещерите в района - Самурската, Препъжни дупка, Табашка пещера, Кафтанджийска, Злата баба, а и Процепа, в която се крил Васил Левски. Страстта му към пещерите идва, когато като ученик в III клас в ловешкото училище се включва в организираната през 1897 г. обиколна туристическа екскурзия до Деветашка пещера, която включва и посещения на Слатина, Бохот, Плевен, Новачене, Никопол и Турну Мъгуреле. По-късно в спомените си той пише: „Когато за пръв път влязох в Деветашката пещера, тя ме обзе напълно, денем и нощем не можех да освободя въображението си от нея. Аз почнах с присмех да говоря за пещерите в Ловеч“. През 1903 г. Павел Петров завършва Държавна мъжка Априловска гимназия и същата година заминава за Лиеж, Белгия, където до 1910 изучава минно инженерство и геология.

Интересът му към пещерите го завежда до най-дългата и до днес белгийска пещера Грот де Хан (10.7 км), а в последствие и световно известната още тогава Мацоха в Австро-Унгария (сега Чехия). Впечатлен от видяното в Мацоха, все още студентът отбелязва: „Тази пещера по грандиозност не може да се мери с Деветашката, но по красота я надминава“. След като се връща в България, младият инженер започва работа в мини „Перник“, като скоро след това бива изпратен като темен стипендиант в Париж на 2-годишна специализация по каптажно дело. Като високо образован специалист, в годините напред инж. Павел Петров заема различни позиции в сферата на минното дело и има значителни приноси към проучването и каптирането на минералните води в страната.

Така например, под негово ръководство са каптирани минералните извори Овча купел, Павел баня, Старозагорските бани, Новоагарските бани, Княжево, Гоце Делчев, Сандански, Долна баня, Панчарево и др. Ние обаче ще въздържим с детайлизирането на професионалната му биография и ще насочим вниманието към неговата дейност като спелеолог изследовател.

Най-съществените и епични моменти от пещерняшката „кариера“ на Павел Петров са свързани с проучването на Деветашка пещера и Темната дупка край гара Лакатник. Знакова в това отношение е 1921 г., когато през август той, трима минни работници от Марбас и двама лодкари от с.

Деветаки (Марин и Лечо) правят първия си опит да проникнат срещу течението на реката, която извира от Деветашката пещера. Проникването е изпълнено с драматизъм – обръщане на лодката, заклещване и изкачване на първите прагове. Разказът на инж. Петров за това преживяване завършва така: „... пред нас изпъкна друг праг с височина 2-3 метра, който заемаше цялата широчина на галерията. Водата беше студена, трудно можеше да се изкачим над този праг. Независимо от това, Лечо не разполагаше с повече време, за да изкачим и лодката. Решихме да отложим напредването за друго време.“

Проучванията продължават на 20 август 1922 г., когато изследователите, в това число Иван Нинчовски и Иван Първанов, за които по-късно ще стане дума, изкачват водопад с височина 4 м, наречен „Ниагара“ и достигат най-голямото препятствие - „Лечовият праг“, който по-късно ще се окаже висок 5 м. Така постепенно Павел Петров и групата му напредват. Според анализите, осмина от проучвателите достигат самия край пещерата на 24 октомври 1928 г. През същата година за първи път в книжка 13-а от Трудовете на Българското природоизпитателно дружество се публикува описанието на Деветашката пещера. А през следващата година пак там намира място и нейната окончателна карта.

Като оценява голямото природно и културно значение на пещерата, през 1930 инж. Павел Петров предлага на Деветашкото селско общинско управление тя да бъде предоставена на Българското пещерно дружество за проучване и модернизация. С протокол № 31/1930 Деветашкият селски общински съвет предоставя на дружеството пещерата за проучване и модернизация. Успоредно с Деветашка пещера Павел Петров провежда и проучване на други пещери по Деветашкото плато, като например Лъженската пещера (Мандрата) при с. Чавдарци, Хлебенската, Пропозлука, Стълбица, а извън това и пещери в други райони на страната. Може със сигурност да се каже, че той е автор на проучванията на не по-малко от 40 пещери.

Със сходен сценарий и в паралел с проучването на лакатнишката пещера Темната дупка. Началото е тривиално.

„При Лакатник, на левия бряг на река Искър, имаше една воденичка, която използваше водите на карстовия извор Житолуб срещу гарата. Там се запознах на 15 септември 1921 г. с една група туристи, между които бяха Иван Първанов, жена му Христина и приятелката ѝ Донка. С тези изпечени туристи се изкачихме до Лакатнишката пещера – Темната дупка. Тук имаше достатъчно време за да разберем, че трябва добре да проучим пещерата. Иван обеща да ме свърже с неговите приятели Иван Нинчовски и Митко Войнягов...“, пише инж. Петров. Постепенно към формиралата се група се присъединяват И. Манов, Н. Миладинов, П. Енглиш, Ив. Шосев, А. Хаимов и Р. Иванов, които вече са прониквали в пещерата. Те съобщават на инж. Петров, че за проучванията на речната част от пещерата е необходима лодка. Тогава Павел Петров конструира двукорпусна дървена лодка. През 1922 г. лодката е готова и преминава първото си изпитание в езерото Ариана. Напред в годините проучването на двете пещери върви успоредно, а лодката „ширкулира“ чрез БДЖ

по линията гара Лакатник – гара Александрово. Знае се, че до 1926 г. като преодоляват всички трудности, ентузиастичните изследователи за картирали около един километър. Не се знае с точност кога проучването е приключило, но картата на пещерата и нейното детайлно описание са публикувани от инж. Петров през 1936 г. в том I от Известията на Българското пещерно дружество, както и в годишника на държавната пещерна комисия на Австрия. Покрай проучванията на Темната дупка групата на Павел Петров прави изключително детайлно проучване на карстовия район, заключен между селата Миланово и Дружево – именуван от него „Осиковско плато“. Разбира се, както и преди, той прави обширна публикация по темата. В периода до 1928 година, водени от различни научни и любителски интереси, все повече хора посещават или изследват пещерите – Рафаил Попов и Васил Миков провеждат редица археологически разкопки; зоолозите, начело с академик Ив. Буреш само за няколко години проучват фауната на 105 пещери; геолози и географи правят пионерски изследвания върху отделни пещери и карстови райони, туристическите дружества организират групови посещения на някои от достъпните български пещери. В спомените си инж. Павел Петров пише: „Почувства се нужда от един център, където могат да се събират данните от проучванията на пещерите. Поканих географът проф. Атанас Иширков да оглави такъв център. Професорът ми препоръча ботаника проф. Стефан Петков като по-млад – той прие! (и двамата са съграждани на инж. Петров). С тях определихме датата 18 март 1929 г. за организационно събрание на Първото научно пещерно дружество в България.“

Павел Петров продължава спелеоложката си активност като член на новосъздаденото дружество. Освен работата му на терен той изпълнява и функциите на секретар на дружеството.

Продължава да зове за създаване на по-широка мрежа от пещерняшки организации. В архивите намираме негово писмо от 16 юли 1930 г. до раковския учител Димитър Иванов, в което той приканва местните пещерняци ентузиастично да създадат там пещерно дружество. То е основано буквално на следващия ден като Раковски клон, но се легитимира едва през следващата година. Раковци молят софийското настоятелство да изпрати един подготвен пещерняк, който да им помогне в проучването и картирането на водната пещера Извора (Лепеница) и на Сухата пещера. Тази задача е възложена на инж. Павел Петров. За целта на 13 и 14 септември 1931 г. той, заедно с местните пещерняци Димитър Иванов, Асен Попов и Иван Андонов провежда проучванията. По този повод Андонов пише: „Организирахме група от 5-6 души, снабдени с по-солодно светило карбидни лампи, джобни електрически фенерчета и, разбира се, дълбок резерв от хубава смолиста борина. Не липсваше фотоапарат с магнезий. Целта бе друга: картиране, снемане на плана на пещерата. На всеки 10 метра отмервахме с ролетката и с помощта на инж. Павел Петров се наанасяше посоката и профила на пещерата. На много красиви места направихме снимки. „Заедно с раковските му помощници инженерът картира изцяло сухата пещера, а водната пещера е измерена до място, наречено „Купола“ (около 400 метра).

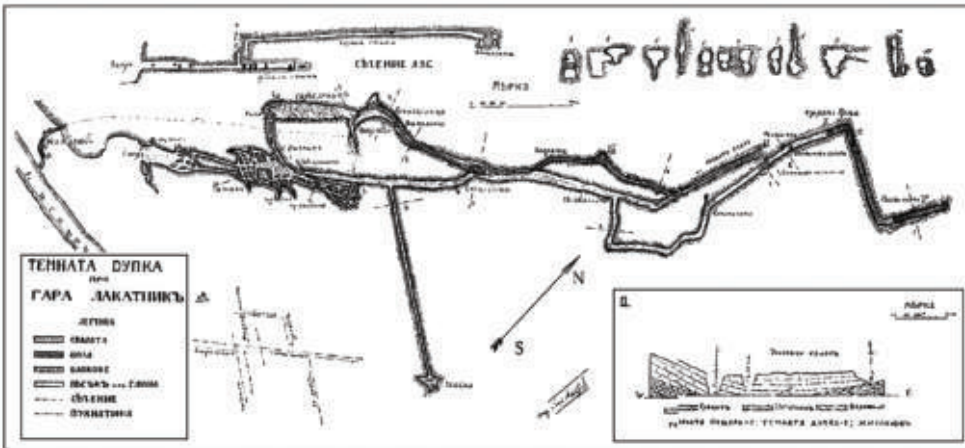
Вниманието на Павел Петров е привлечено и от района на карстовия извор Глава Панега, за който той твърди, че е вход към една „Подземна Венеция“. Изследователят организира четири поредни експедиции в района, като в тях привлича туристи ветерани и пещерняци от софийското туристическо дружество „Иван Вазов“. Те изследват Панежкия пещерен комплекс. Резултатите от неговите многогодишни проучвания в панежкия карстов район инж. Петров докладва на специално организирана лекция пред членовете на Научно-техническото дружество по минно дело, геология и металургия при НТС на 29 март 1973 г., в навечерието на своята 90-годишнина.

Професионалната дейност на Павел Петров далеч надхвърля границите на спелеологията и изцяло е свързана с проучването и експлоатацията на подземните богатства. До края на живота си той е бил ценен и уважаван специалист в сферата на минното дело и хидрогеологията.

За нас, пещерняците, неговият живот и дела са добър пример за подражание, визирайки неговата всеотдайност, последователност, упоритост в преследване на изследователските цели. Безспорно ние също ценим и уважаваме стореното от него и неговите другари, като знаем какви усилия и ентузиазъм са имали те да проучат толкова много пещери, сред които и емблематичните Темната дупка и Деветашка пещера, особено при тогавашните условия, липсата на опит и подходяща екипировка. За своята пещерняшка дейност инж. Павел Петров бе удостоен със значката „Златен прилеп“. А по случай неговия целокупен принос като минен инженер и във връзка със 100-годишния му юбилей бе награден с орден „Народна Република България“ I степен. Почина на 14 ноември 1984 г. на възраст 100 и половина години.

Светла да бъде паметта му!

Алексей ЖАЛОВ

ПРИРОДАТА И ИЗКУСТВЕНИЯТ ИНТЕЛЕКТ

ТД „Родопей“ - с. Ягодина организира литературен конкурс под надслов „Какво ни дава природата, което изкуственият интелект не може?“ за ученици от селата Борино и Ягодина.

Конкурсните материали бяха в три възрастови групи: 4-6 клас, 7-8 клас и 9-12 клас. По регламент всеки участник имаше право да избере литературния жанр на творбата си. Журито оцени предадените материали по възрастови групи и жанрови особености. От първа възрастова група за поезия зае Йоана Видолова, а за статия - Вероника Какалчева. При най-големите (9-12 клас) първа награда за разказ грабна Рена Велиева. Наградите на всички отличени връчи Снежана Кукунджиева - член на УС на ТД „Родопей“ Всички организатори и участници бяха приветствани с грамота от Зекир Велиев - Директор на СУ „Н. Вапцаров“ село Борино.

Цветка ТАКОВА - член на ТД „Родопей“, председател на журито

Предлагаме на читателите на „Ехо“ творбата на Рена Велиева, спечелила първа награда за разказ

Рая и Зен

Рая и днес е в уютната си стая. Листата летят във въздуха и падайки образуват дебел килим върху сивия асфалт. Но Рая не вижда цветния град, а само мрачния компютър. Преди тя често отиваше в планината с майка си, докато не дойде изкуственият интелект Зен. Тя вече не броди из гората, избира да гледа изкуствено генерирани картини. Майка ѝ често казва, че тези картини не могат да я потопят в магията на планината, но Рая упорито отрича. Това натъжаваше майка ѝ, защото тя знае какво може да даде природата, което изкуственият интелект не може. Майката природа също е много тъжна, защото знае, че може да даде много повече, че има още скрити тайни. Готова е да изслуша всяка мъка, да вдъхне надежда на всеки безнадежден човек, но на кого може да покаже красотите си? Никой вече не идва да стъпче зелената трева, да види нарисваните пейзажи от самата нея. Самотна, липсват ѝ хора, липсват ѝ децата, които тичат и играят в гората. Липсват ѝ туристите, възхищаващи се на нейните красоти. Липсват ѝ младите девойки, които пеят, танцуват и събират цветя. Липсва ѝ даже и влюбеният младеж, който откъсваше от красивите ѝ цветя, за да зарадва любимата си. Липсва ѝ животът, който някога вдъхваше.

От другата страна пък Зен се чувстваше велик. Успял да отнеме красотата от живота и да ги подведе. Той мислеше как да надвие Майката природа. Отне му години, мислейки какво може да направи, което природата не може. Той не успя да открие как да бъде по-добър от нея. Затова подходи подло, представи се като Майката природа в социалните мрежи и разказа лъжливи истории за нея. Така заблуди все още неопитните

млади и ги привлече към себе си.

Зен даже започна да вдъхновява и други свои колеги в други части от света, разказвайки им своя пъклен план. Ненадейно, в този момент, прелетя над него Орелът и чу всичко. Той веднага обиколи из Майката природа с новината. Разказа всичко в детайли, всички обитатели бяха съкрушени. Природата не искаше отмъщение, вярваше в добротата на всеки. Но Орелът не можеше да мълчи пред несправедливостта. Точно затова отиде при Зен и заяви твърдо:

- Знам всичко за твоя подъл план! Скоро всеки ще узнае за него.

- Няма проблем, нека разберат. Аз съм си по-велик от нея. Те пак ще останат при мен - надменно каза Зен.

- Тя е една и никой на тази земя не може да ѝ даде повече от нея.

- Ами аз мога много повече! - самоуверено изрече той - Създавам стотици красиви живописни картини, наподобяващи на нейните, даже и по - красиви. Разказвам хиляди различни истории на ден. Моят свят е по-красив и по-интересен!

- Може светът ти да е красив и интересен, но е фалшив! - заяви Орелът - Ти не можеш да създадеш красотата на великата Родопска планина. Горите ѝ, които разказват легенди за любовта и страданието, а водопадите, падащи от небето, спират дъха. Пещерите

пък - тайнствени, загадъчни и великолеппи. Ти не можеш да дадеш мир и хармония, да вдъхнеш живот. Не можеш да създадеш тази магия. Не можеш да накараш някого да усети как чистият въздух изпълва гърдите му, давайки му желание за живот. Ти нямаш лековитите билки на горите. Не се опитвай да си по-велик. Никой не може да се противопостави на нея!

След тези думи Зен остана безмълвен. Всички чува разговора им. Включително и Рая, която се замисли, че тя наистина никога не се е чувствала по-щастлива, отколкото когато е в планината. Веднага съжали за всичките пъти, в които отказваше на майка си. Веднага отиде при нея и я покани отново да отидат в планината. Тези думи я накараха да се почувства много щастлива. Най-накрая Рая се откъсна от тази фалшива реалност. И не само тя, а и всички други заблудени хора, които си отвориха очите и тичаха към природните дадености.

Майката природа за първи път от много време се почувства истински щастлива. Тя отново вдъхваше живот. Туристи изкачваха високите ѝ върхове, деца тичаха, смееха се и играеха. Влюбеният младеж отново идваше да откъсне цвете за любимата си.

И тя даваше най-доброто от себе си.

свс съкращения

Рена ВЕЛИЕВА - X клас, СУ „Н. Вапцаров“ - с. Борино

Откъс от книгата „Мечта по Южния кръст“ от Симеон Идакиев

СИНГАПУР

И историята може да има корени. Коледа в тропика. Тук (не) е разрешено всичко. Угарка срещу 500 долара. Наказание с компютър. Зелка, равностойна на телефонен апарат. Земя, която се внася. „Разглезените“ клиенти. Свини и екология. Техника, която... работи. Икономия без необходимост. Яйце, варено цяла минута повече. Професионалистът може да мине и през езиковата бариера. Грешна е само бланката. Нова година по риза. Барбекюто си е най-обикновена скара. Вкусът на небето и миризмата на ада. Тигрова мас, превърната в кич. Чайнатаун. Покани за „здравен център“. Бръснарници, в които не можеш да се обръснеш. Добри новини.

Слизането от самолета приличаше на влизане в сауна, само че с дрехи. И то въпреки настъпването на дъждовния, уж по-хладен сезон. Всички българи, с които се срещнах по-късно тук, твърдяха единодушно, че след няколко месеца горещината и влагата превръщат Сингапур в истински ад, което не беше трудно за вярване. Според мен и сега си беше достатъчно топло.

Като видя багажа ми, струпан с мъка на две колици, митничарят се почеса нерешително по главата и повика началника си. Очаквах неприятности, но като обясних на последния, че съм телевизионен журналист, той само махна с ръка - „Влизайте!“.

Сингапур е безвизова зона. Всеки има право да остане тук до две седмици без каквито и да било формалности, но за това ще стане дума по-нататък.

Сингапур ме омая и погълна. Ще ми позволите да се спра и на някои исторически и географски забележителности, защото за да разбера Сингапур днес без тях, би било, ако не невъзможно, то поне достатъчно трудно. А пък аз ще обещавам по-нататък все по-рядко да си намирам „патерици“ в историята, макар че за мен тя е твърде интересна.

Представте си територия от едва 600 кв. километра, което е просто нищожна площ за една държава. При това освен остров Сингапур тя обхваща още 57 помалки островчета.

Въпреки размерите си

този град-остров-държава е своеобразен феномен и има с какво да привлече нашето внимание. Особено ме заинтригува историята на неговите многобройни имена. Древните перси нарекли земята му „подветрена“, защото спокойните проливи, заедно с веригата от острови, надеждно го пазят от океанските вълни. Изглежда странно, но дори когато наоколо бушуват тайфуни и изригват вулкани, което в съседна Индонезия се случва по 350 пъти в годината, Сингапур си остава съвършено спокоен. Звучи като анекдот, но е истина, че при чудовищното изригване на вулкана Кракатау през 1883 г. земният тласък само за кратко прекъснал службата в църквата „Св. Андрей“ и това било всичко.

Често наричат Сингапур „азиатска Венеция“, но с това име са дарявани почти всички азиатски градове, обкръжени от вода. Португалският мореплавател Албукерк го назвал „Кръстопът - западната врата на Изтока или източната врата на Запада“, което е еднакво вярно, защото тук се срещат водите на източните и западните морета. През 30-те години на миналия век заради страховитата престъпност нарекли Сингапур „Чикаго на Изтока“. Във викторианската епоха бил познат под названието „цитадела на британското могъщество“, после станал „азиатският бункер“, а английската база на острова му донесла и прякора „непристъпна крепост“, което

предизвикало духовитата забележка на тогавашния министър-председател: „Англичаните така и не можаха да разберат, че ние не сме островна база, а остров с база“.

Сингапур е носил още названията „емпориум на южните морета“, „търговски дом“, „център на реекспортната търговия“, „Азия в миниатюра“ и т.н., но най-популярно от всички е „Град на лъва“.

За раждането на всяко наименование има или е имало основания - кога реални, кога измислени, но разбира се, нито едно не е успяло да бъде достатъчно точно, защото коя страна може да се обясни с едно название?

КНИЖНА ЛАВИЦА

„МЕЧТА ПО ЮЖНИЯ КРЪСТ“

Магически пътеписи, родени по бреговете под южното небе

Авторът за книгата:

Години наред мечтаех да зърна Южния кръст, а когато това се случи, забравих да вдигна глава към небето. Нима мечтата губи сила, когато я постигнеш? Не знам, но съм сигурен, че тя може да се роди тук, под родното небе, и да те дърпа към далечни страни, за да срещнеш себе си при срещата с непознатото.

Мина много време оттогава, но и днес, когато затворя очи, с лекота изплуват спомени за необичайния животински свят на Австралия, за суровата природа и за вълнуващите срещи със сънародници там. Виждам маори със страховито татуирани лица, чувам дълбоките им гласове и усещам потреперването на земята под ритъма на ритуалните им танци. Виждам в сънищата си безкрайните димящи оризови ниви и забравилите възрастна си храмове на индонезийския остров Ява. Влизам в къщи с причудлива форма и присядам плахо на глинени подове, прекарвайки часове в разговори с местни хора. Спомням си бавните води на река Сипик в Папуа Нова Гвинея, опазили толкова древни тайни, потъвам в шумовете

на Чайнатаун в Сингапур, изгубвам се във величествените храмове на Банкок в Тайланд. Връщам се към спомена за красивата сватбена церемония в малък шинтоистки храм в Токио. И още толкова много мигове, вплетени в цветния гоблен на това мечтано пътешествие...

За автора:

Симеон Идакиев е известен журналист, дългогодишен продуцент и водещ на предаването „Атлас“ на БНТ. Той е неуморен пътешественик, леководолаз и ветроходец. Създател е на близо 500 филма, заснети в над 120 страни на петте континента. Автор е на повече от десет книги, последните две - „Омагьосаните острови“ и „От Олимп до Тибет“, са издадени от издателство „Вакон“. От 2014 г. е член на Кралското географско дружество на Великобритания.

Технически параметри:

Заглавие: „Мечта по Южния кръст“
Автор: Симеон Идакиев
Брой страници: 262
Корица: мека
Издателство „Вакон“
vakon.bg/mechta-po-uyzhnia-krust

Един от най-старите резервати в страната и най-старият в Кюстендилски район – „Габра“ е разположен в северозападната издънка на Влахица планина, в местността Малкият средок в землището на с. Църварица. Площта му е 89,6 хектара, а буферната зона е 92,6 хектара. Обявяването му за такъв става през 1949 г., с цел да се запазят естествените вековни мизийско-македонски гори от черен бор.

Гората е с извънредно ценни качества – прави гладки дървета със средна височина около 25 м, а отделни екземпляри са високи над 35 м и с извънредно висока кълняемост на семената. По тези

си качества черният бор в „Габра“ има изключително предимство пред сходните резервати на този вид в Кърджалийски регион.

През 1998 г. специалисти от София актуализират резервата и подновяват маркировката му. Средната му надморска височина е в порядъка на 900 – 1100 м със северозападно изложение, а средната възраст на гората е 140 – 160 години. Наред с популацията на черен бор, която е преобладаваща – около 85 %, в резервата 10 % от площите са заети от зимен дъб, цер, габър, мъждрян и др., 5 % са буковите и други единични дървета. От историческите справки е видно,

РЕЗЕРВАТЪТ „ГАБРА“

че по време на турското робство част от гората е била унищожена от пожари, но поради високата кълняемост на семената тя се е възобновявала по естествен път.

В рамките на страната единствено тук се среща македонският дъб. Редом с него е и планинският явор (жемелия), който е обявен за балкански ендемит. Резерватът е безводен, като изключим кладенчето в горната му част, почти под граничната линия със Северна Македония.

Посетителите и особено любители на цветята ще останат очаровани от пъстрия килим, който в топлиите сезони се простира по полянките в горната му част. В резерват „Габра“ растат 16 вида висши растения с консервационна значимост: 7 вида балкански ендемита; 2 вида от Червената книга на България; 1 вид е защитен чрез закона за биологичното разнообразие, а 6 вида са обект на международната конвенция за търговия със защитени видове от дивата флора и фауна.

Дивечовото богатство е главно от диви свине, сърни, вълци, лисици и др. В него се срещат и 3 вида влечуги, 7 вида земноводни

и 17 вида бозайници. Между 69-те вида птици преобладават пойните. По-интересни са 5 вида кълвачи и качулатият синигер. През резервата минава трасето на широката миграционен път на прелетни птици, известен като Via Aristotelis. Според критериите на Международния съюз за защита на природата и природните ресурси (IUCN) той е от IV-та категория.

Основан изходен пункт за резерват „Габра“ е с. Църварица (с автобусна връзка от Кюстендил). По около 5-километров черен път, който минава през махалите „Дебочичка“ и „Маринковска“, пеша или с високопроходим автомобил може да се стигне до източната част на резервата. При същите параметри, но откъм недалечната махала „Веселинци“, може да се посети западната му част.

Тъй като резерватът се намира в непосредствена близост до Северна Македония, то наложително е туристите да потърсят съдействие от органите на Гранична полиция на контролно-пропускателния пункт пред с. Църварица.

Стефан ИВАНОВ

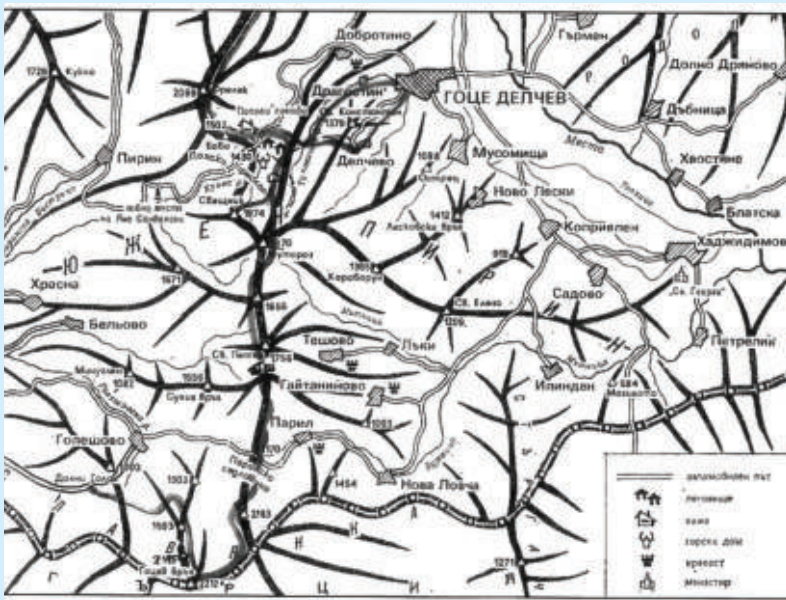
СЪС СКИ В ЮЖЕН ПИРИН

Южен Пирин е третият, най-нисък дял на Пирин планина, все още слабо познат на туристите. На север седловината Попови ливади (1430 м) го отделя от Среден Пирин, а на юг Парилската седловина (1170 м) го дели от планината Славянка. Главното било е с посока север-юг, дължина 15 км. и е заоблено и обрасло с иглолистни гори. Най-висок връх е Свещник (1975 м), следван от връх Муторог (1970 м). Между главното и страничните била се намират заравнености, покрити с цветни поляни и иглолистни гори. Планинският облик на Южен Пирин е твърде различен от този на Северен Пирин. Тук няма остри върхове, скалисти била, дълбоки циркуси с езера и морени. Климатът е повлиян от топлия беломорски полъх. Снежната покривка достига до 50 см. дебелина и се задържа до 70 дни. Склоновете са прорязани от дълбоки долове с бистри и пълноводни потоци. Поради всичко това планината е подходяща за туризъм през всички сезони.

Основният пешеходен туристически маршрут в Южен Пирин започва от седловината Попови ливади и преминава основно по черен камионен път, успореден на главното било, до Парилската седловина. Той е част от Европейския пешеходен маршрут Е-4. През лятото се преминава за 6-7 часа, а през зимата – със ски за 7-8 часа, в зависимост от дебелината и състоянието на снега. Най-високата точка на маршрута е около 1650 м н.в. и се намира приблизително в средата му. С оглед на това той е достъпен за туристи с добра подготовка.

За този едnodневен маршрут се тръгва от х. „Попови ливади“ (45 места, ресторант (тел. 0896722557 и 0882966484), разположена в северния край на едноименната седловина, непосредствено до асфалтовия път от гр. Гоце Делчев до с. Катунци. Пресича се шосето

и се навлиза във вилна зона и рядка иглолистна гора, като се следи маркировката (основният маршрут е с червен цвят, а маршрутите до град Гоце Делчев през с. Делчево или с. Драгостин е със син цвят). Излиза се отново на асфалтов път, продължава се няколко стотин метра по него до разклон под остър ъгъл. Асфалтовият път свива наляво (синя маркировка), а маршрутите ни се отклонява вдясно и се насочва по почвен път към иглолистна гора, която огражда поляната от юг. Влизането в гората е ясно означено със стрелки и червена лентова маркировка. Пътят продължава със слаб наклон нагоре и след час се достига каменната чешма „Дългият чукур“, а след нея с редица завои постепенно се набира височина. Подминава се маркирано дясно отклонение за вр. Свещник, а малко по-нататък стрелка с надпис „Зияпови блата“ отбелязва отклонение наляво. Още по-нататък вътрешен завои по пътя пресича стръмен дол с поток от Туповишката река и каптаж вдясно. Скоро се стига до началото на последователно разположени поляни сред вековни гори. Това е местността Млаките. Със стрелки е маркирано отклонение наляво, към горския пункт „Млаки“. След поляните пътят обхожда от изток стръмните склонове на вр. Муторог. Обзорът се увеличава, в ляво надолу се виждат източните скатове на планината с долината на реките Мътица и Буровица, над тях е граничната планина Стъргач. По-нататък се издигат Родопите и планините в Гърция, величествено се очертава масивът на Боздаг (2194 м). Достигахме най-високата част на маршрута и коланите на скиите вече са излишни. Дотук сме изминали около 2.30 часа. Наблизо се преминава край извор с чукур. Пътят прави плавни завои надясно (югозапад) и слиза на малка била седловина, южно под връх Муторог, със стара

полусъборена дървена барака. Мястото се нарича Муторожки юрци (или Тешовски койнаре), с хубав изглед към върховете Свещник и Муторог. Пресича се билото, минава се на дясната му западна страна и се продължава през смесена гора край връх Гергьов гроб. След около 15 минути пътят се спуска на голямо седловидно уширение на билото. Тук в миналото е имало лятно селище на пастири – юрци, от което са останали разрушени зидове и името на местността – Джамията. Дотук сме изминали половината на целия маршрут за около 3.30 часа. Вдясно по долината на р. Койнарска има път за с. Пирин. Продължаваме по горския път на юг. Скоро излизаме на местността Бельовски юрци, открита на югозапад. В далечината се очертава заснежения масив на Славянка, зад нас се издигат Свещник и Муторог. Пътят свива наляво и навлиза в гъста широколистна гора, като в тунел от клоните на дърветата. След около километър се стига до каменна чешма с маркирано отклонение вляво, което води до седло на билото. На север от него е покритият с гори връх Св. Петър, а на юг има малък параклис.

Десетина минути след чешмата се излиза на Беглика – голяма, продълговата, отворена на юг поляна. В горния ѝ край е малък закрит заслон, построен от местните ловци, с нари за 10 души и печка. Отвън са чешмата и дълъг навес с маса и пейки. Малко по-надолу има още една стара каменна чешма. Мястото е тихо, слънчево и удобно за почивка и обяд. После се минава надолу през поляната (в югоизточната ѝ част стрелка сочи пътеката за с. Тешово) и със завои пътят постепенно започва да слиза надолу около билото. След десен завои и

стръмно спускане и следващ ляв завои се излиза на широко равнище място с полуразрушени бараки. В средата има голям бор със стрелка, а на запад излиза горски път. Продължава се на юг и се излиза на открити места. Пътят прави поредица от завои по заобленото било и продължава плавно да се спуска надолу. Срещу нас Славянка запълва хоризонта и като че ли непрекъснато се извисява. На преден план се издига Голям Царев връх (2183 м), вдясно от него е вр. Шабран (2195 м), а зад тях се крие първенецът Гоцев връх (2212 м). Пресичаме бившите гранични заграждения и скоро излизаме на Парилската седловина. Тук е монтирано информационно табло със схема на основните маршрути. От тук наляво по камионен път за 10 минути се спускаме до х. „Славянка“ (66 легла в stai със самостоятелни санитарни възли и бани, сателитна телевизия, локално парно, заседателна зала, две семинарни зали, туристическа столова и кухня. Контакти: 0882 96 62 21, 0882 96 64 84 и 0882 96 64 85).

Продължаваме по пътя за с. Парил (800 м н. в.), до където се стига за 45 мин. Всеки понеделник, петък и неделя има автобусна връзка с град Гоце Делчев. В краен случай може да се ношува в някоя къща в селото. В град Гоце Делчев туристическото дружество „Момини двори“ разполага с туристическа спалня (29 легла) на ул. „Солун“ № 26 (близо до автогарата), където може да се преносува по предварителна заявка.

При ясно и слънчево време, достатъчно сняг и с добра компания този едnodневен ски-маршрут ще ви достави приятни преживявания и добри спомени.

Георги КЪРПАЧЕВ

ПЕЩЕРА П

ГОЛЯМАТА ПЕЩЕРА

В най-крайните югоизточни дялове на Осоговската планина, на границата на землищата на кюстендилските крайгранични села (има се предвид границата с Република Северна Македония) Ветрен и Илия се намира Голямата пещера. Така е наименувана от спелеолозите на пещерния клуб при

далечни планини. Това е естествено отворено пространство на пещера, неразривно широко. Характерна за нея е залата

ПОБЕДИТЕЛИ В КОНКУРСА

Жури в състав: Лъчезар Лазаров – изпълнителен секретар на БТС, Иван Панкев – ръководител направление „Международна, издателска и рекламна дейност“ при БТС и Петя Иванова – отговорен редактор на в. „Ехо“ определи следните победители:

В раздела „Нашата България“ за материали:

1. Албена Кушева – Очарованието на Трявна
2. Ваня Недева – за материали през цялата година
3. Иордан Димитров – Прекрасната Широка лъка

В конкурса за оригинална снимка бяха отличени:

1. Ангел Радилков – Мостът към Дряновския манастир
2. Цветелина Димитрова – Несебър
3. Яница Башова – Приморско

хижа „Попови ливади“

ПРОХОДНА В СВЕТЛИНА ОТ БОГОВЕТЕ

За пещерниците и алпинистите чудесата на природата в Искърския пролом са добре познати, а карстовия район край с. Карлуково, Ловешко, е едно от любимите им места за тренировки, проучвания и срещи с братя подухот от различни краища на България. И как да не е така, като тук на квадратен километър се падат по 11 входа на пещери, а общият им брой е над 240?!

Когато обаче, човек попадне за първи път в местността Калето, на 2 км. от селото и също на толкова от едноименната гара на ж.п. линията София – Мездра – Варна, смайването и възторга трудно могат да бъдат изразени с думи. Просторът и погледът от високо към скалния венец, към Струпанец – каменно образувание, за което се твърди, че се е получило от срутване след земетресение, към проблясващите под лъчите на слънцето води на реката, изпълват със спонтанна радост и възхищение. На това великолепно обзорно място е построен през 1981 г. Националният пещерен дом „Петър Трантеев“ – с. Карлуково (№ 30Д от 100-те НТО). Тогава той е изграден с помощта на спелеолози и уменията им за работа „на въже“ на няколко нива, той изниква от огромна скална цепнатина. Макар че в последните десетилетия научно-

проучвателните работи в района значително са намалели поради липса на средства, Пещерният дом продължава да посреща туристи от страната и чужбина. Разполага с 60 места за нощуване, ресторант и зала за обучение по пещерно дело.

От тук тръгват маршрути към многобройни пещери, валози, въртопи, пропасти и каньони. Районът е известен и със шестте си скални църкви, от които за съжаление само една е оцеляла в горе-долу запазен вид, другите са разбити и опустошени от иманярски набези.

Един от многобройните природни феномени в местността, увековечен в емблематичния български игрален филм „Време разделно“, е внушителната с размери, багри и форми е пещера „Проходна“ (дълга 265 м, висока от 25 до 41 м, ширина 15-25 м). Тя е образувана през кватернера по напречен разлом на р. Искър в горния пласт на варовиците от манстрихта. Обитавана е от хора през неолита и енеолита. За това „разказват“ намерените в изкопа на дясната ѝ страна шило от бивен зъб на глиган, шила от кости на птици, кремъчни стъргала и ножове, разновидна керамика и следи от горяло жито и просо.

Когато човек зърне 40-метровия свод на долия вход, оброчен с мека зеленина, онемява.

Величествен, грандиозен, уникален! Според статистиките това е едно от малкото места в света, където се скача с бързи от свод на пещера!

Входът на Проходна несъмнено респектира, когато го гледаш от разстояние, но когато се озовеш в подножието му, си даваш сметка за недостижимото чудотворство на Природата. Там, долу, под причудливите фрески на варовика, сред особената, приглушена, но в същото време достатъчно ведрата, внушаваща спокойствие светлина, и невероятната акустика, в която и тишината сякаш звучи, си даваш сметка какъв късметлия си, че те има на белия свят и че си дарен със сетива, които те приобщават към Творението. Привлечен от снопове светлина, струящи във вътрешността на пещерата, стъпка по стъпка по наносната почва и ръбестия чакъл, с прескоци по блоковете от срутище вследствие на мразовито изветряне, стигаш до „Окната“ – два отвора в тавана с форма на очи. През обектива на фотоапарата се улавя особено пречупване на светлината. Има нещо наистина мистично в потока енергия, струящ през тези „очи“, отворени към слънцето. Стоиш, поглеждаш я с цялото си същество и усещаш как се сливат материално

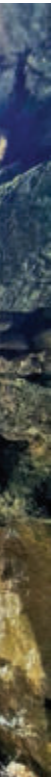

и нематериално, как зареждаш телесна и духовна сила. Писъкът на прехвърчащи лястовици те изважда от унеса. Многобройните кухни в скалите са приютили гнездата им сред спокойствие и непристъпност. Останалите метри до другия вход на „Проходна“ изминаваш с любопитство. И с възхищение от съчетанието на цветовете и фигури, вписани преди хилядолетия в скалите от водите на реката. Въображението се рее в обширната галерия, а зелената на края ѝ подсказва, че скоро ще се озовеш до горния вход на пещерата. От там, след преминаване през голяма поляна и кратко изкачване, може да се излезе на пътя, който минава над пещерата.

Един ден не е достатъчен да се види и преживее всичко в живописния карлуковски район.

Бистра ПОПДИМИТРОВА

ДВЕ ПЕЩЕРИ В ОСОГОВСКА ПЛАНИНА

туристическо дружество „Еделвайс“ - София, които през 70-те години на миналия век подробно я проучиха и картираха.

Сред местното население пещерата е известна под името Илийската пещера, отворът на която е насочен към разположението под нея в източна посока село Илия.

Пещерата се намира на надморска височина 1 270 м н.в., на няколко десетки метра под издигащия се на север от нея голям каменист връх Човека (1334 м), чиито западни дигли са обкичени с иглолистни гори. Ниско под върха водят началото си реките: Каровска река - на запад, Мала река - на северозапад и Джебрия на североизток.

Входът на пещерата е обърнат на изток и от него се открива прекрасна гледка към долината на река Речица, която служи за граница между Осоговската и Влахица планина, а в

лечината и към масива на Рила анина. Гаванът на пещерата непосредствено до входа е пробит, чрез който зор частично се осветява началото на пещерата. Тя е едноетажна, суха, разклонена, с дължина 54 м, 15 м широчина и височина от 3 до 20 м. Характерни пещерни образувания залата липсват и голяма част от

тавана ѝ там е опушен от палените огньове и от пушека на борина, която местното население е използвало за осветление. Точно срещу входа на пещерата, в дъното на залата се намира тесен проход, който почти е запълнен с пръст и придвижването по-нататък е невъзможно. По всяка вероятност затрупването на процепа е резултат от няколкократно похождения на иманяри.

В края на миналия век пещерата бе обект на задълбочени археологически проучвания, в резултат на които бе доказано, че е била използвана за жилище на праисторическия човек от около IV в. преди новата ера. Веществено доказателство за обитаването на пещерата от човека са находките на оръдия на труда от кост, камък и кремък - шила, ножове, длетя и др., а така също и множество керамични фрагменти.

За пещерата и до днес сред местното население се носят най-различни легенди от рода на тези, свързани с пускането на куче в пещерата, което уж било излязло в другия край на планинския масив, който се намира на територията на Северна Македония. Като се позовава на доказателствата, през 1971 година компетентните органи я обявиха за защитен природен обект.

С моторни превозни средства с повишена проходимост, като се премине през с. Ветрен (47 км. от Кюстендил) и след около 4 км. стръмен и изровен черен път може

да се стигне до подножието на пещерата. Пешеходното разстояние от автоспирката в с. Ветрен през махала „Смиленска“ до пещерата се изминава за около 1,30 часа. За изходен пункт за Голямата пещера може да се използва и с. Илия, като се мине през махала „Делийска“ и през дребна дъбова и габерова гора се излезе на пещерата за около 2 часа.

Желателно е пещерата да не се посещава през студените зимни дни, тъй като се нарушава зимния сън на живеещата в нея колония от прилепи, което се отразява отрицателно на жизнения им статус.

В непосредствена близост до Голямата пещера, но затънтена в храсталците е и пещерата Змииската дупка, чието наименование показва за какво става дума. Тя е хоризонтална, разклонена, суха, с дължина около 27 м. Закътаността ѝ, южното изложение и наличието на диви животни показват, че тя е често посещавана от тях.

В района на пещерата през месец май цъфти българският ендемит урумово лале, етниската тлъстига, включена в европейския списък на ендемитните растения, червеният божур и други редки растения.

ЧЕТИРСКА ПЕЩЕРА

В землището на с. Четирци и в крайните североизточни издънки на Осоговската планина, там, където най-ниската и част се облива от водите на р. Елешница и Струма, се

намира Четирската пещера. Сред спелеолозите в нашата страна тя е известна и под наименованията Уске и Улцата.

Пещерата се е образувала в седиментни скали (резултат на отлагане и последвало изменение на различни минерални вещества) и пясъчници. Общата ѝ дължина е около 85 м. Във вътрешността ѝ се намират две зали, от които първата е с площ около 12 кв. м., а втората е по-малка. Липсват пещерни образувания. На няколко места в залите подът е бил разкопан - показател, че иманяри са търсили несметни богатства.

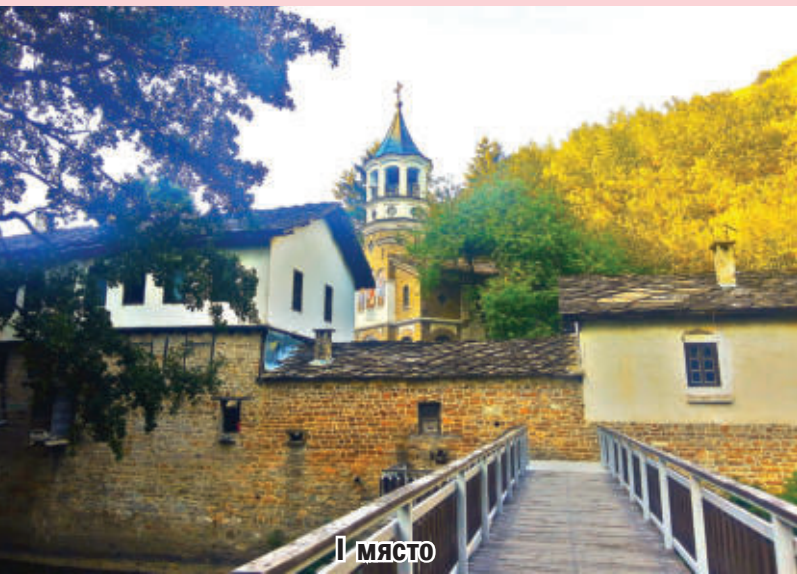
Легендите, свързани с уж пускането на куче в пещерата и излизането му на отсрещния бряг на р. Струма, нямат нищо общо с твърдението, че разклонения на същата преминавали под дъното на

реката. Цялата пещера е суха, без друг изход и тези факти опровергават горното твърдение.

Четирска пещера може да се посети, като при първите къщи на с. Четирци (идвайки от с. Невестино) се тръгне по черния път вляво, който покрай ливади, овощни и зеленчукови градини преминава в пътека и за около 10-15 минути достига до пещерата, чиито отвор зее на левия бряг на р. Елешница.

Ако за евентуалните посетители на пещерата представляват интерес археологически находки, то в местността Градището, на един километър югозападно от селото, също на левия бряг на р. Елешница, може да се посетят и останките от късноантична и ранносредновековна крепост. Селото има автобусна връзка с Кюстендил и Благоевград.

КУРСА „НАШАТА БЪЛГАРИЯ“ НА ВЕСТНИК „ЕХО“ ЗА 2024 ГОДИНА

I място

II място

III място

Ехо отпреди 100 години

ПЪРВОТО ЗИМНО ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ ЕЛ-ТЕПЕ

Изминали са само 10 години, откакто Алеко Константинов извежда 300 души на Черни връх, където се учредява първият у нас туристически клуб. Въодушевени от това вълнуващо събитие, много бързо софийските туристи забравят екскурзиите до Боянския водопад, крепостта „Урвич“ и други близки места, които допреди това са посещавали. Пловдивчани вече не се задоволяват с близкия до града Калоянов връх, същото правят и туристи от другите по-големи градове на страната. Прочели в излизащите вече списания „Български турист“ и „Млад турист“ нещо повече за туризма в Западноевропейските страни, нашите туристи, предимно младежи, търсят нещо по-интересно. Така на 31 януари 1905 г. петнадесетина студенти правят зимно изкачване на Черни връх. Между годините 1915 и 1924 няколко зимни изкачвания са осъществени и на връх Мусала. През декември 1924 г. група туристи от Разград правят първо зимно изкачване на връх Ботев, който по това време се казва Фердинандов връх.

Изmeđu най-известните ни планински първенци е останал само най-високият връх на Пирин – Ел тепе, както тогава се наричал върхът на бурите. През 1924 г., още с първия сняг, група младежи започват плахи катерачни упражнения при зимни условия на върховете Резньовите и Комините на Витоша. **Най-последователни в това отношение се оказват членовете на ЮТС на софийския клон „Витоша“ – Никола Божинов, Тодор Атанасов, Димитър Стойнов и Васил Байнов, които имат по-висока цел – първото зимно изкачване на пиринския първенец Ел тепе,** което и осъществяват. Ето важните моменти от разказа за това трудно изкачване на водача на групата Никола Божинов, изложен подробно на страниците на сп. „Млад турист“, кн. 5-6, стр. 57-66.

От прочита на дългия и увлекателен разказ на автора става ясно, че самият той не ден-

два, а месеци е кръстосвал чудно красивите кътчета на дивната планина. Пет пъти е изкачвал най-високия ѝ връх Ел-тепе по традиционния туристически път, а сега най-удобен и безопасен през зимата. Минава от заслон „Бъндерица“ покрай Байкушевата мура, днешната хижа Вихрен, езерото Окото, Равнака, по билото на Бъндеришки превал, Хвойнати връх (2635 м), после по югозападния склон на върха, който представлява стръмна загладена стена, се спуска към известното седло Кабата (2535 м). Сега обаче **„За шести път отивах да се поклоня предъ Ел тепе, но тоя път при други обстоятелства – зиме. И това ще бъде и първия зимен възлаз на тоя връх“.**

Четиримата членове на ЮТС – клон „Витоша“ са се договорили Божинов да разведе тримата си другари из зимен Пирин и след това да направят опит за зимно изкачване на върха. Няколко дни след това Божинов заминава сам за Пирин. При вестта, че в Банско са го търсили трима души от София, го заварва в района на Мехомия (Разлог) и той веднага се връща в Банско.

Денят е празничен – Бъдни вечер. Снегът е дебел, студът шипе лицето и ръцете, дори през ръкавиците. На другия ден, когато банскалии отиват да се поклонят в църквата, четиримата също отиват на поклон, само че горе – високо на 2914 метра. Пътят до Бъндеришка поляна е добре отъпкан от постоянното движение на волски каруци и работници по дърводобива, но нагоре по тясната пътека пъртина няма и движението им е

бавно. Едва в късните часове на деня те са в заслона на Горското стопанство (б. а. – според проф. Любомир Динев заслонът е изграден през 1915 г. на 1770 м н. в. за събиране на горски семена. През 1926 г. е отстъпен на туристите от град Банско, които след малки подобрения го превръщат в хижа „Бъндерица“). В заслона, наречен от Никола Божинов хижа „Еделвайс“, неочаквано разбират, че тук наскоро е имало хора и те са някъде наблизо, защото в гъстата мъгла едва ли някой би си позволил да излезе по-високо. И действително групата, в която е и стар приятел на Божинов, се завръща от кратка разходка.

На следващия ден четиримата, изморени от трудния предишен ден, не бързат и едва към 10 часа поемат нагоре по долината. В дълбокия сняг се върви бавно. В по-ниската част снегът е много дълбок и рохкав, в него се затъва. С изкачването на по-високо движението се усложнява, тъй като под рохкавия сняг с дебелина 4-5 см има долен залежен пласт, по който обувките се плъзгат (те нямат

за да озари снежно-ледената корона на върха. Гледката е прекрасна. Самочувствието добро и вдъхва надежда за успех, а и слънчевите лъчи позатоплят замръзналите тела.

За да бъде по-точен, в моя разказ бих си позволил отчасти да се позова на това, което бе написал самият Никола

Божинов, прочетено в списание „Млад турист“. При първия опит за изкачването към връх Хвойнати пред тях се очертават два възможни пътя. Единият е снежен, с леко навяване в горния край, а вдясно леко прошарен, оголен от сняг и тревясъл. В онзи ден те избират заснежения, тъй като десният, по който са преминали предния ден, се оказал силно залежен и не само, че би отнел много време, но е и доста опасен. Взели поука, при втория опит преминават по заснежения път, което им отнема много по-малко време. **„В 9 и ½ часа започваме възлаз на самия масив“.** Тримата другари на Божинов тръгват напред, за да копаят с пикелите дупки в замръзналия сняг. Той остава последен, за да запечати във фотоапарата този първи вълаз на втория по височина в България и трети на Балканите връх, по трудност може би

най-сериозен. Времето е ясно, но много студено. Загледан в красивата панорама, която след всяка крачка нагоре става все по-обхватна и величествена и все по-ярко се очертават мощната фигура на Кутело и на страхотния ръб на Кончето, внезапно се появява неочаквано видение. Само на 30 крачки отпред се показва грациозната фигура

на кошута. Човек и животно са толкова изненадани от срещата, че няколко минути като застинали се гледат и нищо не предприемат. Тя, волното и красиво планинско животно, го гледа с красивите си и големи очи, а той за миг забравя, че носи фотоапарат и пистолет. Пистолета в никой случай не би използвал, а за фотоапарата е забравил. Едва когато Божинов подвиква на приятелите си да се обърнат и станат свидетели на неочакваната среща, кошутата леко побягва по заснежения терен без всякакви затруднения...

За тях обаче качването нагоре става все по-трудно. Копането на дупки (стъпки) в ледения склон се става все по-трудно, а и трябва да се внимава, защото **„бялата пропастъ подъ насъ е почти отвесна“.** Силите им намаляват, а и вятърът отново се засилия. Ръцете дотолкова замръзват, че трудно държат пикела. С приближаването до върха силите им намаляват. Настъпва момент на отчаяние, но в погледите и на четиримата личи решението: **„Напред и само напред“.** С чисто българска упоритост започват отново да трошат стъпка по стъпка залежената снежна кора. След дълги усилия и ето че се вижда триангулационната пирамида на върха. Остават още 400-500 крачки до заветната цел. Последни усилия и ето ги на самия връх, на 2914 м н. в. **Часть е 12 и 30 минути на 9 януари 1925 година.** Пътят от хижата до седловината те са изминали за 3 ч. и 35 мин., а от там до самия връх – за още 2 ч. и 40 мин. без почивките.

„Сега можехме да си починемъ доволни, че първи изкачихме зиме Ел тепе, унесени в приказния миръ от бели върхове, едни от които светеха ослепително бяло, а други – засенчени имаха сивъ отенък“.

Забравихме умора, мъки, опасности и гладъ“.

За онзи студен и тежък зимен ден на „четиримата преди 100 години разказа доц. Сандю БЕШЕВ“

онези железни приспособления, наречени алпийски котки). Денят е сравнително добър – няма мъгла и това им позволява да се наслаждават на околната панорама.

В ранния следобед те са преминали едва една трета от пътя между заслона и седловината под връх Ел тепе. Времето напредва. Застудява. Кратко съвещание и решението е категорично. Денят няма да им стигне за изкачването на върха и за спокойното и сигурно завръщане в заслона. Обратният път е най-логичното решение. **„И тъй нашият път в и опитът да изкачим върха на бурите свърши безъ резултатъ“** – пише водачът. Връщането се оказва много по-леко, тъй като изкачването им отнема цял ден, а слизането – само 2-3 часа. Нищо, направили са пъртина, разучили са състоянието на маршрута, а и този ден е бил най-вече с разузнавателна цел.

Рано сутринта на другия ден, още в 6 часа групата поема по познатия вече път. В ранната утрин студът е сковаващ. Ръцете и краката мръзнат. Обущата приличат на ледени калъпи, в които са оковани премръзналите им стъпала. Едва в 7 часа и 20 минути слънцето се показва,

Маршрут в община Луковит: Пещерни извори на река Златна Панега – пещера „Съева дупка“ – крайречен ландшафтен парк „Панега“ – туристическа пътека „Златен парк“ - град Луковит – пешеходен преход 3 часа

Това е един прекрасен, лек и балансиран маршрут. Невероятно красивите синьо-зелени карстови извори на река Златна Панега са сред най-привлекателните и посещаваните в България. Намират се в югоизточната покрайнина на село Златна Панега, а районът им е означен с лентова маркировка. Главният извор, наречен Глава Панега, е вторият по дебит в България след Девненските извори. Дебитът на Панега варира между 700 и 5000 литра за секунда при средна температура над 8,5 градуса по Целзий. Самият извор образува две езера - горно, по-малко, но по-дълбоко, и долно – по-голямо, но много по-разлято. Поради разтворените във водата карбонати водите имат изключително красив синьозелен нюанс, характерен за карстовите ландшафти по целия свят. Край долното езеро се намират две къси карстови пещери - Малката и Голямата дупка, за които се предполага, че са били начало на старите извори, които по-късно, под въздействието на карстовите процеси, са престанали да действат. До изворите води малка, тясна пътека, която е леснодостъпна и се посещава от хиляди природолюбители.

Изворите са обявени за природна забележителност от 8 декември 1966 г. Най-лесният начин за достигане до тях е като използвате автомобил, който ще ви потрѣбва и за да достиганете до следващите „бисери“ на така набелязания маршрут.

Следващо предизвикателство е една от най-красивите пещери у нас – **Съева дупка**. Намира се в землището на близкото до Златна Панега село Брестница. До пещерата води асфалтов път около 2,5 км. Тя е най-близката до София благоустроена пещера и работи без почивен ден целогодишно. Температурата в нея е почти постоянна и варира между 7 и 11 градуса

Съева дупка

по Целзий. През 1963 г. Съева дупка е обявена за природна забележителност, а през 1967 г. е благоустроена. Включена е под № 33 в списъка на 100-те национални туристически обекта. Дълга е 400 м и разполага с 5 пещерни зали - Купена, Срутището, Хармана, Белият замък и Космос, коя от коя по-великолепни и уникални. Всичко останало ще научите от екскурзоводите.

За по малко от 30 минути от пещера Съева дупка се стига до около 2 километра преди на град Луковит. Вляво на шосето се вижда широк паркинг, откъдето започва крайречният **ландшафтен парк „Панега“**.

„Златен парк Панега“

язовир Синдиката

Той е първият, реализиран в България по програма ФАР „Развитие на българския екотуризъм“ и функционира от 2006 г. Благоустроената част на парка има дължина около 3 км. и се изминава без усилие за около 1,30 часа. Направен е с много труд, любов и оптимизъм. Съчетава всичко хубаво от прекрасната природа и невероятният ландшафт около каньона на р. Златна Панега с нейните изумрудени води. Всичко това, преплетено с история и археология, създава най-доброто за целия район. Тук, в м. Котлен, реката намалява ход, убива скоростта си и рязко образува меандри. Гледана от птичи поглед

наподобява огромна виеща се змия, разположена върху на обширен скален амфитеатър. За радост на окото и за улеснение на многобройната туристическа аудитория по цялото трасе на парка са разположени множество беседки, пейки, пълчета за сядане, мостчета между двата бряга на реката, парпети, места за отдих, пикник сред природата и др. Всичко това, заедно с множеството пещери и пещерни цепнатини, използвани още от времето на траките, прави картината тайнствена и впечатляваща. Паркът може да бъде посетен през всички сезони на годината, но най-красиво тук е през

пролетта и есента. В услуга на посетителите в началото на парка има пристан за лодки и моторници, с които всички желаещи могат да се придвижат почти до края на плавателния участък на реката – стената на язовир „Синдиката“. В края на благоустроения участък се намира входът на **пещера Темната дупка**. Тук строителите на парка са предоставили всичко необходимо за чудесен отдих – беседки, маси, подслони.

Малко по-нататък местни природозащитници и природолюбители са изградили малък скален параклис „Св. Георги“. От тук речната отсечка, макар и вече права, е много разлята, заблатена и непосилна за преодоляване пеша. Тук свършва благоустроената част на крайречния парк. Река Златна Панега продължава в права посока още 300 м. след което прави нов рядко красив двоен меандър. След него е малкото язовирче „Синдиката“, около което се намира красивият „Златен парк Панега“.

Връщаме се в обратна посока до началото на речния парк при паркинга, където сме оставили автомобилното си возило. Продължаваме още около 1,5 км по шосето в посока Луковит. Малко след навлизане в града - там, където има рязък наклон надолу, вляво на шосето се намира табела с надпис „Златен парк“. Отново слизаем, паркираме колите в красиво обособения скален паркинг и започва разглеждането на красивия „Златен парк“. Наречен е така на името на река Златна Панега. В края на малкия парк, до стената на язовирчето, се извисява изключително красива и привлекателна триетажна каменна къща. На най-горния ѝ етаж се намира кафе-сладкарница „Златен парк“. Твърде вероятно е тя да се яви като „Черешката на тортата“ в този незабравим маршрут.

пейка „Слънцето и Луната“

Непознатият Сандански

Маршрут: „Мраморен град на изкуствата“ край с. Илинденци - манастир „Св. св. безсребреници Козма и Дамян“ – параклиси „Св. Петка“ и „Св. Димитър“ – градски парк с вековни чинари в Сандански – летовище Попина лъка – Попинолъшки водопад – пешеходен преход за 3:30 часа

С автобус или с автомобил се пристига в едно от най-красивите села в Южен Пирин – Илинденци. Тук природата и климатичните условия са направили всичко, за да надминат човешките очаквания, като са изваяли в огромния мраморен венец над селото ненадминати и неповторими мраморни пирамиди и дворци. Тук, в района на Илинденци, се намира най-голямото находище на естествен мрамор на Балканския полуостров, от което се добиват стотици тонове мрамор. Естествено, при такава

природно богатство, единствено тук се намира и единственият Музей на мрамора в Балканите. Ежегодно в **Скулптурен обект „Мраморен град на изкуствата“** се организира арт-събитие, в което творци от всички краища на планетата могат да показват свои творби от мрамор, достъпни за всеки посетител.

Последователно се разглеждат „Мраморния град“ с музея на открито, селищния храм „Св. Марина“ с вековния чинар пред него. Следват изкачване до високата мраморна пирамида Св. Илия с огромен железен кръста на върха и посещение на някои от по-близките мраморни пирамиди, които в землището на Илинденци са над 20, както и още 18 пещери, скрити сред мраморните цепнатини.

Пристигаме в североизточната покрайнина на град Сандански, където се е намирало легендарното късноантично селище Свети Врачове, а в едноименната местност има лечебен минерален извор, използван още от римско време. Край каптираните води на извора днес функционира национа-

лен балнеоложки център. В непосредствена близост до него е манастирът „Св. св. безсребреници Козма и Дамян“, който датира още от епохата на ранното християнство (IV-VI в.).

Санданският манастир „Св. св. безсребреници Козма и Дамян“ се намира на около 2,5 км североизточно от центъра на гр. Сандански, на десния бряг на р. Санданска Бистрица. Разположен е в живописната местност „Смилово“ сред естествени ливади и вековни кестенови дървета.

Според местна легенда тук са живели братята Козма и Дамян и са лекували болни при извора „Мирото“, който съществува и до днес. Наричали ги безсребреници, защото не вземали пари, дарове или каквато и да е отплата за извършваните благодеяния. Не случайно Бог е дарил Сандански с над 80 лековити минерални извори, които превръщат града в място за почивка и лечение.

След разглеждане на манастирския комплекс и близките до него параклиси „Св. Петка“ и „Св. Димитър“ следват почивка и лично време за разглеждане на центъра на град Сандански, обяд и разходка в прочутия градски парк с вековни чинари по двата бряга на р. Санданска Бистрица.

След пристигане в **летовище Попина лъка** следват посещения

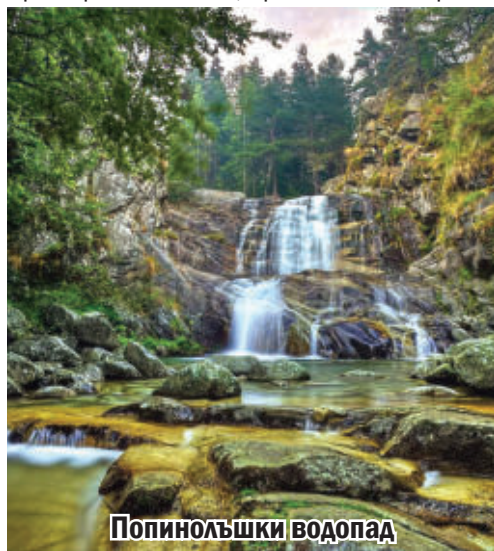
хижа „Яне Сандански“

на кокетната туристическа **хижа „Яне Сандански“** и близкия Попинолъшки водопад. Хижа е уютна масивна триетажна сграда с общ капацитет 75 легла в стаи с 2, 4 и повече легла. Има паркинг. Хижа е електрифицирана, водоснабдена и с централно отопление. Разполага с туристическа кухня и механа. За любителите на зимните спортове на 5 км. от хижа има ски писта.

Попинолъшкият водопад е висок 15 м и се захранва целогодишно от буйните води на р. Башлийца, която само на 90 м по-надолу се слива с р. Сърчалица

и двете заедно дават началото на р. Санданска Бистрица. Водопадът е обявен за природна забележителност през 1965 г.

страницата подготви
Петър МУТАФОВ

Попинолъшки водопад

манастир „Св. св. Козма и Дамян“

ГЛЕМПИНГЪТ – ОТ ВАКАНЦИОННА НИША ДО МОДЕРНА ТЕНДЕНЦИЯ

Глемпингът е сравнително нов начин за пътуване, който дава възможност да сте близо до природата, без да се налага да се отказвате от удобства като отопление, течаща вода и др. Това е изискан къмпинг (който съчетава удобства на хотелска стая, но при почивка сред природата). Терминът е измислен за първи път през 2005 г. в Обединеното кралство и е добавен в Оксфордския речник едва през 2016 г. През 2007 г. глемпингът вече е превзел Великобритания и Ирландия и започва да печели популярност отвъд океана, в САЩ.

Но първите прояви на бъдещия глемпинг може да се открият още през 1500 г., когато шотландски херцог създава този вид къмпингуване в Хайлендс за крал Джеймс V и неговата майка. През 20-те години на миналия век стават популярни африканските

сафарита, които осигуряват лукс къмпинги.

Глемпингът се предлага в много различни форми: от сафари палатки до юрти, къмпинг каюти и къщи на дървета. Удобствата се променят в зависимост от вида на настаняването и могат да бъдат истински легла, кухненски боксове, електричество, течаща вода и други. Това е начин да се осигури уникално изживяване сред природата, съчетано с удобствата на хотел.

Освен с конвенционалните палатки, местата за глемпинг често разполагат с креативно проектирани капсули, обзаведени с основни удобства като легла, отопление и електричество, подходящи за съвременните пътници, които търсят комфорт и приключения сред природата. Местото трябва да е в хармония с естествената среда и да отговаря на желанието

на гостите за връзка с природата, като същевременно осигурява съвременен комфорт.

Тенденцията „глемпинг“ става все по-важна, тъй като нашата планета е изправена пред климатична криза. Онова, което го прави интересен за хората, които търсят екологични бягства, е неговият ангажимент към устойчивостта.

Той е по-екологичен и като начин за пътуване – хората са склонни да го практикуват в родната си страна, така че техният въглероден отпечатък да е по-нисък, отколкото би бил, ако летят за някъде. Освен това е просто по-екологичен вид настаняване като цяло и с нарастването на глобалното затопляне много хора полагат усилия да променят навиците си. От използването на възобновяема енергия до внедряването на

водоспестяващи тела, всяко екологично съзнателно решение допринася за устойчиво бъдеще. Рециклирането, компостирането и използването на биоразградими продукти са от съществено значение за създаването на зелен бизнес. Освен това, обучението на гостите относно значението на опазването на естествената среда подобрява преживяването им и насърчава отговорния туризъм.

Друга причина за развитието на тази тенденция са социалните медии. С големия брой хора, които водят блокове или просто пишат за своите пътешествия, различните видове пътувания стават все по-популярни. Искаме или не, ние често сме повлияни от това, което виждаме в социалните медии.

И накрая, пандемията COVID оказа положително въздействие

върху популярността на глемпинга, която нарасна значително. Със забраните за пътуване между различни държави и добавените проблеми с тестовите и формулярите за откриване на пътници и пр. много хора избраха да останат през последните години в родните си страни. Инвестирането в слънчеви панели, ветърни турбини и системи за събиране на дъждовна вода не само намалява въглеродния отпечатък, но е в съответствие с ценностите на нарастващата група от клиенти, ориентирани към екологичен начин на живот. Използването на материали и хранителни продукти с местен произход и подкрепата на местните икономики допълнително затвърждава този принцип.

Гая БОНЧЕВА

КАЯЛИЙСКИТЕ СКАЛИ

изразят това величие и красота. Тук природата в продължение на милиони години е показала своето не-надминато майсторство на изкусен ваятел, като създава най-различни скални образувания. Един наистина забележителен микрореелеф.

Наблюдателният турист с богато въображение лесно ще открие най-различни фигури на морски и сухоземни животни, на птици, гъби и хора. Особено внушителна е грамадната фигура на разярен лъв, наблюдавана в най-източната скална ивица.

В западната част една от скалите наподобява човешка фигура. Един турист я оприличи (особено в главата и шапката) на бившия френски президент Шарл де Гол. Няколко самотни каменни гъби обграждат този дивен природен кът. На отделни места скалите приличат на грамадни крепостни стени и кули.

Каялийските скали са образувани от западнородопски едрозърнест гранит. По своята красота и импозантност те съперничат на прочутите Белоградчишки скали, на Чудните скали в долината на р. Луда Камчия и други скални феномени в страната ни. От тях се разкрива прекрасна гледка към легендарния Пирин и Славянка планина, а в близост са гористите местности на Дъбраш – Беслет, Ранча, Кози камък, Караорман и др.

Със заповед от 14.11.1995 г. на Минис-

терството на околната среда бе разпоредено Каялийските скали с чудесната иглолистна гора около тях да се обявят за природна забележителност и да бъдат под закрила на Закона за защита на природата. За да се запази първичната им хубост за бъдещите поколения.

Каялийските скали заслужават да се видят и опознаят от повече любители на родната природа. Удобен изходен пункт за тях са неизползваните сега сгради на Държавно лесничество в с. Гърмен в местността Беслет, построени на десния долен склон в горното течение на р. Канина. Те отстоят на около 80 км. по шосе от Велинград и на 41 км по шосе от град Гоце Делчев през селата Лещен и Ковачевица. Подразбира се обаче, че местността Беслет трябва да дойдете с превозно средство. Оставете го там и продължавайте пеша за скалите, до които се отива за около 1 час и 50 минути

– това става по камионен път срещу течението на р. Каялидере – десен приток на р. Канина.

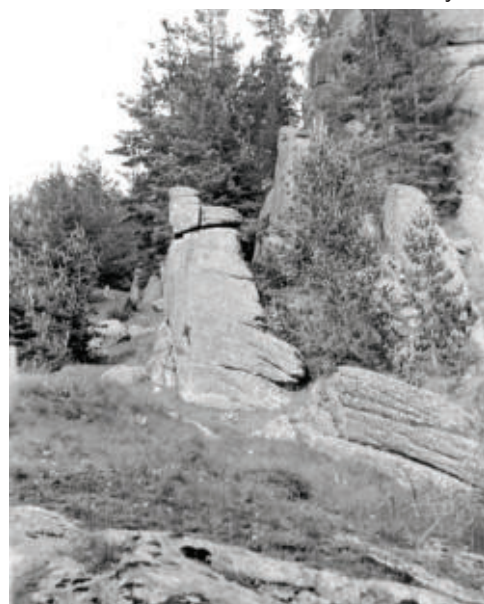
Отначало за около 40 минути стигате на Мишова поляна – бивш ученически лагер, където има няколко изоставени постройки. След още десетина минути от там по камионния път се отделя вляво пътека (тук е необходимо да се постави ориентировъчен знак) и по нея започва изкачване по Каялийския рид. След около 50 минути сте при скалите, а може и още при камионния път да пристигнете в подножието на друга скална група от Каялийските скали. За предпочитане обаче е първият вариант.

Необходимо е обаче да се осъвременят туристическата маркировка, особено в района след Мишова поляна и най-вече в площта, заета от скалните феномени, тъй като в последните години бяха направени доста нови пътища и туристът лесно може да се заблуди.

Удобен изходен пункт за Каялийските скали е и красивата местност Ранча, през която минава шосето от Беслет за Велинград и от Сатовча за Велинград. От Ранча по камионен път през „Седлото“ в западна посока се достига до скалите за около 1 час и 10 минути.

Необходимо е да се ограничи значително сечта в района на Каялийските скали, за да се запази първичната им хубост и хармонията между скалите и зелената иглолистна растителност в тази наистина привлекателна родопска местност.

ТЕКСТ И СНИМКИ:
Атанас ПАНЧЕЛИЕВ

Симана МАРКОВСКА: „При мен древният камък винаги побеждава“

Госпожо Марковска, представете се с няколко думи на нашите читатели.

Казвам се Симана и съм кръстена на баба ми. Тя е единствената друга Симана, за която съм чувала. Свикнала съм редовно да ми бъркат името и реагирам на Симона, Димана, Саманта и дори Сметана. Родена съм в Толбухин (днес Добрич), където завърших английска гимназия. После учих биохимия и микробиология в Софийския университет, взех си дипломата за магистър и реших, че не ми се занимава с това. Започнах временна работа като сътрудник на британски проект за устойчив туризъм в Благоевград и все така вече над 25 години.

Що е то устойчив туризъм и има ли той почва у нас?

За мен устойчивият туризъм е преди всичко средство да се постигнат определени цели. Той е чудесна икономическа алтернатива за всякакви места - големи и малки. Развива атрактивни, запомнящи се и забавни туристически продукти и услуги, независимо от количеството и качеството на туристическия ресурс. При това, ако развиваме туризма устойчиво, не е необходимо допълнително да пазим културното и природното наследство. Ако домакините в местата за настаняване, местните общности и доставчиците на услуги успеят да докоснат душите на своите клиенти - да създадат позитивно отношение, да им помогнат да изградят връзка със съответното място, с културата, с общността, с наследството му, то работата е свършена и ние имаме верни фенове на тази дестинация. И то такива, които я оценяват, уважават и е вероятно

да се върнат, да доведат други хора. Затова вече над 25 години се опитвам да го популяризирам и да го подкрепям чрез неправителствената организация, на която съм председател - „Пирински туристически форум“. Тя съществува от 1997 г. и беше създадена, за да подпомага този вид туризъм в Югозападна България, но всъщност съм работила из цялата страна, за съседни държави като Гърция, Северна Македония, Румъния, Сърбия, Турция, както и с други по-далечни държави от европейския континент и близкото му обкръжение.

С какво по-точно се занимавате?

Прехранвам се основно като експерт и консултант по туризъм, за предпочитане устойчив. Управлявам и проекти в тази връзка. Обучавам на устойчиво управление на защитени територии и/или обекти от културното наследство всички участници по веригата - от институциите, от които зависи развитието на дадена територия, т.е. местни, регионални и други власти, до субектите на всички последващи действия на доставчици на туристически услуги, собственици на бази за настаняване и на места за хранене, планински водачи, екскурзоводи, фолклорни изпълнители и др. Защото обликът на една дестинация зависи от всички и всичко - от наличието или липсата на боклук по улиците, от това дали гражданите са дружелюбни и спретнати, дали се отнасят с уважение първо помежду си и след това към гостите...

Освен в България Вие често пътувате и в чужбина. Сред по екзотичните Ви дестинации извън Европа са Тунис, Оман, Йордания и Обединените арабски емирства. Откъде идва този интерес към Близкия Изток?

Трудно е да отговоря. Там се чувствам добре. Възможно е да се прераждаме и да има връзка с това. Аз се определям като турист по професия и „болен“ пътешественик по душа. Тези, които обичат да пътушават, ще ме разберат. Ние искаме да отидем навсякъде, за по-дълго и да видим всичко. Затова не изпускаме нито една възможност да посетим ново място, да опитаме местната кухня, да усетим културата, да опознаем хората. Концентрацията на пътуванията ми в Близкия Изток се получи отчасти по

случайност, отчасти по стечение на обстоятелствата и малко по мой избор.

Първите ми посещения бяха по причина, че моят спътник в живота и в пътешествията започна работа на едно от тези места и ми се отвори шанс. Последно посетената от мен държава - Тунис, беше абсолютно планирано пътуване. Отдавна исках да отида там. Тази държава е чудесно съчетание от древна история, ранно Средновековие, стара арабска култура, съвременна арабска култура, която е основана на берберската с френско влияние.

Моята страст е древната история и никога не съм планирала да правя дълги пътувания в Севера, това не е било на върха на моя списък. В момента обаче пребивавам в Швеция и се възползвам от възможността да опозная и тази дестинация.

Набелязала ли сте си още някоя страна от арабския свят, може би Египет?

О, да! Там древната история блика отвсякъде. Неотдавна се наложи да внеса промени в приоритетите на моите планове. Когато човек стигне някаква средна възраст (това не е драма, а факт) осъзнава, че пътят пред него се скъсява, а това е повод за равностметка и планиране. Аз намерих за логично да преразгледам списъците с места, които бих искала да посетя, да съставя кратък списък на абсолютни задължителните и разширен на пожелателните. Да работя по тяхното реализиране, като започна от най-далечните

към най-близките. На Мачу Пикчу с памперс трудно бих могла да се кача, но в Италия мога да отида и на 80-годишна възраст. От тази гледна точка съм подредила приоритетите си от Южна Америка през Централна Америка към Азия. Европа ще почака.

Напълно Ви разбирам. Аз пътешествах девет месеца из Южна Америка, шест из Азия и два из Нова Зеландия, но в Италия все още не съм бил. Ще споделите ли дестинациите в челото на Вашия списък?

Сега си чертая южно-американски маршрут, който се надявам да се случи до година - две. За там трябва планиране и време, което никога не стига. Опитвам се да направя абсолютния минимум, пак с разширен вариант и с мечта максимум, за която обаче знам, че няма да се случи по обективни обстоятелства, не само финансови. Задължително бих искала да мина целия запад на континента - Еквадор, Перу и спускане надолу до Патагония и Огнена земя. Ако се получи, вероятно няма да е без прекъсвания и със сигурност ще трябва да се правят някакви скокове вътре, защото Южна Америка е голям континент. Няма да е лошо да отскоча и до Боливия, за да видя соленото езеро Салар де Уюни.

Имате ли любима дестинация измежду посетените от Вас?

Това е труден въпрос за всеки пътешественик. Сам отбелязахте, и то с право, че имам слабост към арабския свят. Има нещо много романтично в арабската култура. Всеки, който като дете е чел приказките на Уошингтън Ървинг от „Къщата с призраците“, сигурно ще разбере очарованието, което откривам. На мен там ми харесва, хората ми харесват, храната ми харесва. Дразни ме единствено боклукът, който е навсякъде.

Работила сте в Турция, сега сте в Швеция, бихте ли се преместили за постоянно някъде другаде?

Не се считам за патриот, но България е перфектно място за живеене като държава, като дадености. Понякога се шегувам, че за съжаление на тази страна сме й се паднали ние, но всъщност аз харесвам българите. В крайна сметка не сме чак толкова лоши. Страната ни е перфектна. Температурите са умерени, климатът е умерен, няма големи катаклизми, няма

страшни отровни животни и големи опасности. Всичко си имаме на една сравнително малка територия. Какво да не й обичаш?!

Издаде сте три книги, какво могат да намерят читателите на страниците им?

Винаги съм обичала да разказвам за пътуванията си, но го правех само за семейството и приятелите. Един ден ми бе отправено предизвикателство да споделя историите си сред повече хора и реших да пробвам. „ОАЕ за начинаещи“ беше първата ми книга и тя е най-кратката, при това е само електронна. След това написах „Йордания за начинаещи“ и „Турция за напреднали“. В момента пиша „Арабски нощи“ или „Арабски приказки“, още не съм решила. В нея ще обобща впечатленията си от Тунис, Оман и остров Сокотра. Той е много специално и особено място (официално част от Йемен) и може би заслужава отделна книга, но в случая ще го приобща.

Всички ние, които пишем книги за пътувания, твърдим, че пишем пътеписи. Но това са пътеописания. Чели сме Вазов, той е наша пътеводна светлина. Мой любимец обаче е Евлия Челеби - един от най-старите „травъл блогъри“ по нашите земи. Страхотен като човек и пътешественик. Които го е чел, ще ме разбере. Много автори обаче правят пътеписите си като пътеводители - отидете там, вижте това и т.н., тоест рисуват карти и дават практическа информация за пътуване. Тя е нужна и важна, когато човек закъса някъде. Но на мен като човек, написал много пътеводители в професионалния ми опит, всъщност не ми се пишеха пътеводители. Лаская се от мисълта, че моите книги са написани по-скоро в жанра травъл комедия. На Запад той е обособен като отделен, но в България не е. Опитвам се да разказвам за емоции, за забавни моменти. Няма смисъл човек да пътува, ако няма чувство за хумор и не успява да вижда забавното и цветното в дестинациите и в хората, които среща. Поне в главата ми текстовете са забавни, надявам се така да е и за моите читатели.

►► на стр. 14

ЙОРДАНИЯ ЗА НАЧИНАЕЩИ
с Мана Туриската

ТУРЦИЯ ЗА НАПРЕДНАЛИ
с Мана Туриската

ЖОРДИ КОРОМИНАС ПОЛУЧИ „ЗЛАТЕН ПИКЕЛ ЗА ЦЯЛОСТНА КАРИЕРА“ ЗА 2024

През декември миналата година испанският алпинист Жорди Короминас получи наградата „Златен пикел за цялостна кариера“ за 2024 г. Това се случи на международния фестивал в Сан Мартино ди Кастроца (Доломити, Италия). Преди него носители на тази награда са Уолтър Бонати, Райнхолд Меснер, Дъг Скот, Робърт Параго, Кърт Димбергер, Джон Роскели, Крис Бонингтън, Войчех Куртика, Джеф Лоу, Андрей Штремфел, Кшищоф Виелецки, Катрин Дестивел, Ясуши Яманой, Силво Каро и Джордж Лоу.

Жорди е дългогодишен планински водач на IFMGA, живее в Бенаске (Испания). Роден в Барселона, той прекарва младостта си в катерене в Пиренеите и планините на Ла Риоха, където започва да създава нови маршрути. По това време се развиват кулоарни изкачвания и първи зимни изкачвания на пиренейските върхове. В началото на 1990-те години той става професионален водач.

Жорди има значителен принос в множество области на алпинизма, от

личните си изкачвания в чист стил, дългата си кариера като професионален водач (повече от 30 години водач в Алпите), ролята си на директор на испанския национален отбор по алпинизъм от 2002 – 2010 г. до обучението на нови водачи. Може би най-значимата му роля е в използването на визията му за алпинизма – лек стил, свободно катерене, модерен прогресивен стил.

Като запален читател Жорди винаги е вярвал, че крайната стойност на алпинизма е свързана с неговите истории. Човекът и неговите преживявания разказват повече от изкачванията. Всъщност той написва речник на алпинизма от Адо Я, който струва повече от известното му второ изкачване на Магическата линия на К2. Самият той отбелязва: „Не съм най-добрият испански алпинист, но може би съм най-упоритият?“. Най-забележителните изкачвания и (много) опити на Жорди са изброени по-долу.

Хималай-Каракорум

Изкачва най-високите върхове без

допълнителен кислород.

1991 - Дхаулагири (8 167 м), нормален маршрут.

2004 - второ изкачване на Вълшебната линия (юго-югозападен хребет) на 8 611 м К2

2006 - еднократно изкачване на 8 035 м Гашербрум II по нормален маршрут.

2006 - изкачва западната стена и южния хребет на Гашербрум IV до около 7200 м в алпийски стил.

Други изкачвания – всички в алпийски стил

1990 - трето изкачване и първо в алпийски стил на западния хребет на 6904 м Талай Сагар (V+ 60°);

1994 - второ изкачване на югоизточния хребет (маршрут Бонингтън-Фодърингам) на Шивлинг Уест - 6501 м (ED-). Първо изкачване на маршрута Кундалини, източната стена на връх Меру Север - 6450 м (6b, A2+ 85°);

2009 - първо изкачване от южен стълб до южния преден връх (6600 м) на Тенги

Раги Тей (ED);

2009 - второ (самостоятелно) изкачване на изток-югоизточната стена/кулоар (маршрут Steck, M5 50-60°) на Tawoche (6495 м). Самостоятелно изкачване на Ама Даблам (6812 м) от южната стена;

2011 - първо изкачване на западната стена и югозападния хребет на Чо Полу (6700 м);

2014 - второ изкачване на западната стена на Чугимаго Север (5945 м) и първото изкачване на Директната южна стена на Чекиго (6257 м (A15/5+ M6)).

по материали от www.pioletsdor.net

ДОЙЧИН ВАСИЛЕВ ИЗКАЧИ ПОСЛЕДНИЯ СИ ВРЪХ – ТОЗИ КЪМ НЕБЕТО

Малко след като отбеляза своя достоен 80-годишен юбилей ни напусна един от най-големите родни алпинисти – Дойчин Василев. След продължително боледуване на 7 декември 2024 г. той отиде там, откъдето никой не се е завърнал ...

Роденият на 12 юни 1944 г. в София Дойчин поглежда планината най-напред през обектива на своя фотоапарат. После се влюбва в алпинизма и до последния си дъх пише историята на българския алпинизъм с камерата и фотоапарата си. Завършва полиграфия в Лайпциг (бившата ГДР) и продължително време работи като преподавател, а след това и като директор на техникума по полиграфия и фотография „Юлиус Фучик“. Освен това Василев бе запален фотограф и кинодокументалист. Автор е на четири филма „Джомолунгма“ (1997), „Макалу“ (1998), „Манаслу“ (1999) и „Бели мечти“ (2001), има и няколко фотоизложби.

С алпинизъм започва да се занимава малко по-късно. Когато през 1976 г. завършва курс за значката „Алпинист НРБ“, той е вече на 32 години. С много труд, пословична упоритост и постоянство, само след четири години той е включен в състава на първата Национална хималайска експедиция „Лхотце-81“. По склоновете на четвъртия по височина връх на планетата той достига до 7350 метра. След още три години Дойчин започва

усилени тренировки в разширения състав на експедиция „Еверест-84“ и заслужено намира място в нейния 24-членен състав. И тук не достига върха, защото към 7520 м получава слънчева слепота и се налага да се върне в базовия лагер.

Между двете експедиции Дойчин прави три много силни Памирски сезона (1979, 1980 и 1983) и още три следеверестски сезона (1986, 1987 и 1988), през които осъществява 10 изкачвания на 3-те седемхилядника на територията на Съветския съюз. Най-много – 4 пъти е бил на връх Комунизъм (Исмаил Самани, 7495 м) и по 3 пъти на пик Ленин (Авицена, 7134 м) и Евгения Корженевска (7105 м). С изкачването си и на връх Хан Тенгри (6995 м) Дойчин става носител и на престижното

звание „Снежен барс“. То се присъжда на всеки алпинист, изкачил горепосочените върхове.

През 1984 г. Дойчин „се разминава“ с мечтата Еверест, но 13 години по-късно взема реванш, като на 20 май 1997 г. стъпва на заветните 8848 м – там, откъдето почва небето. Две години преди това - на 20 май 1995 г. малко му остава да впише в списъка на осемхилядниците си връх Дхаулагири. За сметка на това на 19 май 1998 г. изкачва петия по височина връх Макалу (8463 м). Следват още няколко неуспешни опита на Чо Ойю (8201 м), Шиша Пангма (8126 м) през 1999 г. Два неуспешни опита прави и на връх Манаслу (8163 м) - първия път в групата на Борислав Димитров, а втория с

дъщеря му Маргарита.

За приноса му към българския алпинизъм и държавата Дойчин е удостоен със следните високи държавни отличия: „Народна република България“ – II степен (1981 г.), „Народна република България“ – I степен (1984 г.) и орден „Стара планина“ – I степен (1997 г.). Награден е многократно с всички отличия на БТС, в това число „Заслужил майстор на спорта“ през 1981 г.

Както отбелязахме още в началото, Дойчин пише историята на алпинизма с четирите си документални филма и десетките си фотоизложби, и то не само от алпинизма, но и от Ледения континент, до който успя да се докосне. Той е участник и в експедицията на остров Ливингстън в Антарктида през 2005 г., където се провежда топографското проучване „Тангра“.

През цялото време, докато е упражнявал алпинизъм, Дойчин е бил един от най-дейните членове на алпийския клуб при туристическо дружество „Иван Вазов“ -София, бил е и председател на клуба. Под негово ръководство в клуба израснаха много алпинисти, които след 7 декември тази година осиротяха.

Осиротя като цяло и българският алпинизъм. Дойчин завърши своя ползотворен жизнен път, но остави дълбока следа за идните поколения.

Почивай в мир, Дойчине!

Симана МАРКОВСКА: „При мен древният камък винаги побеждава“

►► от стр. 13

Аз прочетох първата Ви книга и в нея наистина има едно свежо чувство за самоирония. Познавам доста хора, които са били в Обединените Арабски емирства (ОАЕ), но за първи път попадам на някой, който е посетил историческите забележителности там. Има ли наистина какво да се види в страната или тя е само място за смяна на полетите?

Абсолютно има какво да се види. Емирствата са шарена дестинация. Маркетингът, който те са си избрали, е фокусиран към луксозен туризъм с неща, които няма да видите на друго място. Аз го наричам „по-по-

най“. Имат най-високата сграда, най-големия МОЛ, първата ски писта в пустинята... Но въпреки това за всеки тип посетител има по нещо. На мен лично много ми хареса Ал Аин - старата столица на емирство Абу Даби, с двореца на шейх Зайед, който прилича на декор от „Хиляда и една нощ“. Това е единственият голям град, който не се намира на море, и повечето туристи въобще не стигат до него. Струва си също да се видят Градините на оазисите, с древната им система за напояване. Музейната мрежа на Шарджа (град-столица на емирството Шарджа) не е голяма за нашите европейски разбирания, но е изключително приятна за посещение. Има етнографска къща, която е била

дом на търговец на перли, старо училище, Музей на ислямската култура и цивилизации и още няколко такива места, които помагат човек да се постави в контекст.

Споделихте, че сте запленена от древната култура. Тя ли е единственият фокус на Вашите пътувания или са Ви интересни също природа, гастрономия и пр.?

Всичко ни е интересно на нас, пътешествениците. Но ако разполагам с един час и трябва да избира какво да видя, то е ясно в каква посока ще е решението. Но не бих била щастлива да изпусна други места, обекти, неща, които бих могла да изпитам

и опитам. Със сигурност не бих искала да пропусна кухнята, не само защото съм зодия Телец. За мен тя, особено традиционната, е отражение на географията и природата в съчетание с местните култура и традиции. Тя е огледало на това място и на хората, които го обитават. Природата и географията пък са определящи за материалната култура, която наблюдаваме. Опитвам се да не деля нещата и да успявам да събера впечатления и емоции в много и различни аспекти. Но повтарям, че ако имам един час и трябва да взема решение, древният камък при мен винаги побеждава.

Какво бихте пожелали на нашите читатели за 2025 година?

Пожелавам им да са здрави. Всичко друго се наглася, когато човек е в добра физическа кондиция и в добро състояние на духа. Да се обичат, да се харесват, да се радват на малките неща от живота, да казват често на любимите си хора, че ги обичат. И да пътуват, разбира се. Да използват всяка възможност да излизат от зоната си на комфорт, от познатото, защото срещите с нови, вълнуващи и изненадващи хора и места са това, което прави живота цветен. Да се самопредизвикват. Резултатът не винаги може да е такъв, какъвто очакват, но винаги е поука за бъдещето и нещо, което трупаме в килера със спомени.

Интервюто взе Иван ПАНКЕВ

ПСС предупреждава:

СПАЗВАЙТЕ ПРАВИЛАТА ЗА ЛАВИННА БЕЗОПАСНОСТ!

ФАКТИ ЗА ЛАВИНИТЕ

- Стръмните склонове понякога са безопасни, друг път са нестабилни. Лавините са предвидими.
- 90 процента от жертвите загиват в лавини, които самите те или някой друг от групата са предизвикали.
- След 35 минути, заровен в снега човек, има само 27 процента шанс за оцеляване.

КАК ДА РАЗПОЗНАЕМ ПРЕДУПРЕДИТЕЛНИТЕ СИГНАЛИ?

- 1) Скорошни лавини** – ако има наскоро паднали лавини, е много възможно да има още.
- 2) Призиви за нестабилен сняг, докато се движите:**
 - пропукване или пропадане на снежната покривка;
 - кътене на „кухо“;
 - вибриране, слягане и „издишачи“ звуци.
- 3) Обилен снеговалеж или дъжд през последните 24 часа**
 - обилно количество сняг или дъжд може да дестабилизира снежната покривка;
 - лавините често са предизвиквани в първия слънчев ден след буря. Това, че е слънчево, не значи, че е безопасно.
- 4) Навят сняг** – вятърът пълни със сняг подветрените склонове, дори когато не вали.
- 5) Значително затопляне или бързо покачване на температурите** – високите температури и гравитацията предизвикват свличането на снега надолу по склона и го правят по-нестабилен.
- 6) Постоянни нестабилни слоеве** – наличието им в снежната покривка може да е предпоставка за лавина седмици след бурята, без да има видими предупредителни знаци. Тези слоеве са трудни за разпознаване – нужно е да се изкопае снежен профил.

МЕРКИ ЗА БЕЗОПАСНО ИЗЛИЗАНЕ В ПЛАНИНАТА

Увеличете шансовете си, минимизирайте риска:

- не допускайте да има повече от един човек в зона с потенциална лавинна опасност;
- не трябва да има повече от един човек на склона (оставете разстояние, ако няма друга възможност);
- наблюдавайте се един друг от безопасно място;
- избягвайте спирание на места, които са на пътя на лавината;
- никога не слизайте директно над някого или над групата;
- останете нащрек за смяната на стабилността на снега, при смяна на надморската височина, изложението или факторите на времето (обилен снеговалеж, вятър или затопляне);
- комуникирайте с групата, имайте различни опции за действие;
- бъдете подготвени да спасите някого.

Скиори и сноубордисти:

- Винаги избирайте най-безопасния маршрут. Придържайте се към по-заоблени била и редки дървета.
- По време на спускане слизайте един по един, карайки от едно сигурно място до друго такова.

Моторни шейни:

- Качвайте се един по един и никога не се качвайте нагоре да помогнете на закъсал с шейната приятел.
- Докато някой се качва нагоре, останалите са паркирали на безопасно място и го наблюдават.
- С моторна шейна се покрива много повече терен за един ден. Ако има нестабилност на снега, твърде вероятно е да се натъкнете именно на такъв терен. Останете нащрек, ако стабилността на снега се променя, не се отпускате.

Снегоходки:

- Ако се движите в лавиноопасен терен, вие рискувате също толкова, колкото и останалите в планината.

РАЗПОЗНАВАЙТЕ ЛАВИННИЯ ТЕРЕН!

Наклон на склона – лавините най-често падат на склонове над 30 градуса и най-често на 35 – 50 градуса. Повечето писти за напреднали в курортите

имат отсечки с наклони над 34 градуса.

Капани в терена – всичко, което увеличава последствията от попадането в лавина – скали, дървета, камъни; равно място или улей означава по-дълбоко заравяне.

Често срещани точки на отцепване – при определени условия лавините могат да попаднат и в по-равни части, в зоните, смятани за сигурни, или по билни ръбове – около скални образувания или места с потънка снежна покривка; навят сняг; ръб или по-стръмен участък в средата на склона.

Изложение на склона спрямо слънцето и вятъра.

ДЕЙСТВИЯ ПРИ ЛАВИНА

Нямате време да търсите помощ, всичко зависи от вас! Имате само 15 минути, за да изкопаете някой жив!

- Викайте, предупредете останалите. Наблюдавайте жертвата. Набележете последното място, на което сте видели пострадалия.
- Убедете се, че е безопасно да започнете търсенето. Не ставайте жертва и вие самите.
- Огледайте се за следи и предмети по повърхността – ски, ръкавици, екипировка. Слушайте!
- Започнете търсене с лавинен уред. Приближете се и търсете със сондата преди да започнете да копаете.
- Ако пострадалият не носи лавинен уред, не се отказвайте! Търсете със сондата около намерените предмети или на местата, на които е вероятно да

е спрял.

Подготвени ли сте да окажете първа помощ и вероятно да прекарате нощта навън?

Много е важно да се упражнявате, преди инцидентът да се случи в действителност.

Запомнете: НАИ-ДОБРАТА ЗАЩИТА е да не попадате в лавина. Между 25 и 30 процента от смъртните случаи са предизвикани от травма вследствие на повличането от лавината. Ако сте напълно заровен, шансовете ви за оцеляване са само 30 процента.

АКО ПОПАДНЕТЕ В ЛАВИНА

Опитайте се да се измъкнете – дръжте се за долната част на дърветата – гледайте да излезете към периферията на лавината. В редки случаи моторна шейна може да избяга от лавина, но не във всички.

Скиори и сноубордисти: Опитайте се да се отървете от ски, щек и борд.

Моторните шейни често остават на или близо до повърхността и жертвите са близо до тях.

Опитайте се да се обърнете по гръб с крака надолу по склона. Правете движения като при плуване, борете се, хващайте се за дървета или копайте с ръце.

Когато лавината започне да се забавя и дори преди това, се опитайте да изкарате някоя част от тялото си на повърхността и направете място около устата си.

Ако сте напълно заровен, опитайте се да запазите спокойствие – животът ви е в ръцете на приятелите ви.

туристическо ориентиране, краеведчески и родолюбиви инициативи. Христо не принадлежи на днешното време и е подарък за всички нас, които имаме шанса да го познаваме!

Пожелахме му здраве и да продължава с лекотата и упорството на зодия козиорог да ни води по вечните пътеки на любовта към природата и доброто!

Петранка РИЗОВА

ТЕЛЕФОНИ НА ТД И ОБЕКТИ В СИСТЕМАТА НА БТС

БЛАГОЕВГРАДСКА ОБЛАСТ

Хижа „Вихрен“ – 0889 83 40 77
 Хижа „Демяница“ – 0886 49 59 70
 Хижа „Бъндерица“ – 0878 68 81 35
 Заслон „Тевно езеро“ – 0886 39 72 68
 ТД „Вихрен“ – гр. Банско – 0899 93 93 39 и 074 98 82 79
 ТД „Вихрен 1925“ – гр. Банско – 0882 96 93 64 и 0895 70 92 53
 ТД „Айгидик“ – гр. Благоевград – 0898 56 49 77 и 0882 96 64 16
 ТД „Момини двори“ – гр. Гоце Делчев – 0899 15 24 52
 Хижа „Попови ливади“ – 0896 72 25 57
 Хижа „Славянка“ – 0882 96 62 21
 ТД „Синаница 2000“ – гр. Кресна – 0887 49 49 15
 Хижа „Синаница“ – 0896 79 80 40
 ТД „Калабак“ – гр. Петрич – 0877 77 17 54
 Хижа „Конгур“ – 0876 73 33 66
 Хижа „Беласица“ – 0877 05 55 30 и 0896 68 83 78
 Тур. спалня „Петрич“ – 0988 79 83 79
 Хижа „Лопово“ – 0896 68 83 81 и 0887 47 37 42
 Заслон „Розова поляна“ – 0877 77 17 54 и 0893 63 53 99
 ТД „Пирин“ – гр. Разлог – 0896 68 84 14
 Хижа „Яворов“ – СТАРА – 0896 68 84 14 и 0896 68 84 13
 Хижа „Яворов“ – НОВА – 0896 68 84 14 и 0896 68 84 13
 Хижа „Добърско“ – 0888 70 88 38
 ТД „Славянка“ – с. Петрово – 0882 96 63 72
 Хижа „Извора“ – 0882 96 63 72
 ТД „Еделвайс“ – гр. Сандански – 0882 96 64 64
 Хижа „Каменица/Беговица“ – 0889 81 10 00 и 0888 63 55 70
 Хижа „Яне Сандански“ – 0896 76 61 74
 Заслон „Спано поле“ – 0882 70 00 77
 Тур. спалня „Чинарите“ – 0896 77 11 94
 Хотел „Панорама“ – 0882 96 64 64
 Хижа „Малина“ – 0886 82 07 77
 Хижа „Грънчар“ – 0889 15 22 25 и 0882 96 63 70
 Хижа „Предел“ – 0887 54 97 04

БУРГАСКА ОБЛАСТ

ТД „Чудните скали“ – гр. Айтос – 0878 29 13 66
 Хижа „Здравец“ – 0899 19 26 89
 ТД „Яворови скали“ – гр. Поморие – 0896 71 59 33
 Хижа „Козичино“ – 0896 71 59 34 и 0896 71 59 33
 ТД „Ален мак“ – гр. Бургас – 056 87 22 18 и 056 84 05 83
 Къмпинг „Сарафово“ – 0896 52 50 42

ВАРНЕНСКА ОБЛАСТ

ТД „Владислав Варненчик“ – гр. Варна – 0884 17 83 18 и 0888 46 64 43
 ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна – 0882 99 50 30
 ТД „Академик“ – гр. Варна – 0888 30 67 54
 ТД „Галата“ – гр. Варна – 0899 02 01 39
 Хижа „Ветеран“ – 0899 02 01 39
 ТД „Родни балкани“ – гр. Варна – 0896 68 84 25 и 0885 91 21 72
 ТД „Хан Аспарух“ – гр. Варна – 0899 87 89 61 и 052 37 06 40
 ТД „Орлови скали“ – гр. Провадия – 0882 96 63 76
 ТД „Голямата хурка“ – гр. Варна – 0882 45 88 44

Хотел „Мальовица“ и УЦ „Мальовица“ – 0898 89 01 61
 Хижа „Мальовица“ – 0885 23 23 25
 Тур. спалня „Тръстиката“ – 0888 98 78 22
 Национален пещерен дом – с. Карлуково – 0879 20 20 24
 Хижа „Бели брези“ – 0898 46 50 58
 Хижа „Алеко“ – 0888 30 53 33
 Хижа „Пионерска“ – малка – 0888 60 04 89
 Хижа „Ловна Релакс 07“ – 0888 05 91 72

Редакцията на в. „Ехо“ моли председателите или секретарите на туристическите дружества, ако между-временно са настъпили промени, да подадат информация за актуалните телефони на ТД, хижите и стопанисваните обекти по електронна поща exobts@gmail.com или на тел. 0882 96 63 16.

ДА ПРАЗНУВАШ НА ВРЪХ САРЪЯР

Големият планинар, пламенен родолюбец и почетен гражданин на град Казанлък Христо Ангелов вече повече от 20 години неизменно празнува с приятели туристи и съмишленици рождения си ден на 12 януари на връх Саръяр (1485 м, Жълти бряг) в Тревненска Стара планина. По негова инициатива на това дивно място е построен заслон на маркировачите към ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък, който посреща

постоянно туристи. Тук те намират уют и подслон сред красивите панорамни гледки.

Верни на традицията, и тази година вдигнахме поздравници за Христо на върха, до панорамния диск, поставен от него. Пословична е любовта и безпределната отдаденост на Христо към природата, родния край и отечеството. Голяма част от туристическата маркировка в Централен Балкан е негово дело, както и указателни панорамни дискове по всички върхове. И не само... Делата му за обществени каузи са неизброими! Името му стои зад 47 експедиции, които изследват историята и природата на България, както и зад водещи постижения на състезатели по

БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
откри
ДАРТЕЛСКА КАМПАНИЯ
за набиране на финансови средства за ОТПЕЧАТВАНЕ НА ВЕСТНИК „ЕХО“
чрез банкова сметка:
BG71 STSA 9300 0012
4857 19 в банка ДСК

В САЙТА НА БТС
- www.btsbg.org
можете да намерите информация за: стоте национални туристически обекта, телефони и адреси на туристически дружества и хижи; клубове в състава на БТС и федерации; история, цели, нормативна уредба и управленска структура на БТС и др.

Планинска спасителна служба
www.pss-bg.bg
при нещастен случай,
дежурни телефони
112, 1470
02 963 2000 – Стационарен телефон на централен дежурен пост

Издава: Български туристически съюз
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
ISSN-0205-0943
e-mail: exobts@gmail.com ; www.btsbg.org
Срокът за приемане на материали е до 5 число на съответния месец.
Ръкописи не се приемат.

РЕДАКТОРИ: Петя Иванова - 0882 966 316; Иван Панкев
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: доц. Сандю Бешев - алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев - НСА; Елисавета Първанова - м. с. по алпинизъм; проф. Пламен Павлов; Константин Койнов - ориентировач, Българска федерация по ориентиране; Алексей Жалов - председател на Български спелеоложки съюз
Графично оформление и предпечат: Иван Панкев

ПРЕХОДИ В РАЙОНА НА ШАМОНИ И ОКОЛНОСТИТЕ МУ С ПАНОРАМИ КЪМ МОНБЛАН

26 юли – 3 август 2025 г.

Монблан и Шамони – родината на алпинизма! Ще се правят ежедневни трекинг маршрути в средновисоката част (до 2400 м) на планината с връщане в базата. Ще се ползва лифт в двете посоки за бързо излизане в красивите части на Савойските Алпи.

26.07. (събота): Тръгване с придружаващ транспорт от пл. „Руски паметник“ в София в 6:00 ч. (сборен пункт в 5:30 ч.) През Сърбия и Хърватска пристигане вечерта в град **Постояна**, Словения. Нощувка в хотел със закуска.

27.07. (неделя): През Северна Италия и тунела Монблан пристигане в Шамони, Франция. Настаняване в пансион. Свободно време.

28.07. (понеделник): С придружаващия транспорт трекинг групата достига **селцето Ле Зуш**. Оттам с кабинков лифт до **Бел Вю** и пеша до **връх Прарион (около 2000 м)**, откъдето се открива невероятна панорама към околните върхове. Слизане пеша до лифта Прарион и прибиране в Шамони с придружаващия транспорт. Всичко 4-5 часа пеша. Разглеждане на курорта.

29.07. (вторник): С придружаващия транспорт до **Пра** и оттам с лифт до **станция „Флежер“**. Пешеходен обиколен преход през **Бялото езеро** за около 6 часа. Прибиране в Шамони по същия начин.

30.07. (сряда): С придружаващия транспорт до **Льо Тур** и после с лифт до **станция „Шарамийон“** на високопланинското **плато Балма**. Пешеходен преход 5-6 часа, като се влиза в **Швейцарска територия** и се изкачва красивия **връх Лео Кроа дьо фер (2343 м)**. Прибиране в Шамони по същия начин.

31.07. (четвъртък): Със зъбчатата железничка до последната **гаричка Монтанвер** на близо 2000 м. Оттук се открива невероятна панорама към

ледника Мер дьо глас, върховете Гранд Жорас, Дрю, Монт дьо Верт, Иглите на Шамони, Зъбът на Жан и др. Посещение на **Ледената пещера**. Преход до **Льо Сигнал (2200 м)** по един път и слизане по друг за около 3-4 часа. Разглеждане на **Музея на минералите**. Обратно с железничката до Шамони.

1.08. (петък): Свободен ден в Шамони с възможности за излизане с лифта до **Егюи дьо Миди (3850 м)**, с лифта до **Бреван (2550 м)** и други интересни опции. Последна нощувка в Шамони.

2.08. (събота): По обратния път с придружаващия транспорт до Постояна, където се нощува в същия хотел, но без закуска заради ранното тръгване.

3.08. (неделя): Прибиране в България късно вечерта.

ЦЕНА: 550 лв - за водач (всичките му разходи, включително и хонорара)

Всички останали разходи за: придружаващ транспорт, нощувки в хотел и пансион, вътрешен транспорт (лифтове, зъбчати железници, автобуси, влакове), медицинска застраховка, възлизат на **1640 лв.**

Екипировка: като за висока българска планина лятно време – студо- и ветроустойчиви яке и панталон, полар, 3-сезонни трекинг обувки, ръкавици, шапка за слънце и студ, сгъваеми щеки, челно осветление, против дъжд, дрехи за преобличане. Да се носи спален чувал или чаршаф за пансиона, както и шише за вода.

Записване: най-късно до края на април срещу цената, телефонен номер и фотокопие на личната карта.

Трудност: лека, без технически участъци, с максимална височина 2400 м.

Минимум 6 участника.

ОПОЗНАВАТЕЛНО ПЛАНИНАРСКО ПЪТЕШЕСТВИЕ В НАЙ-ЧАРОВНИТЕ АЛПИ – ДОЛОМИТИТЕ

19 – 23 август 2025 г.

Четири нощи в едноименната хижа от хотелски тип и през деня по върховете с минимален багаж сред невероятната красота на скалните отвеси, високопланинските езера и лавинните склонове!

19.08. (вторник): Тръгване от пл. „Руски паметник“ в София с придружаващ транспорт в 6:00 ч. През Дунав мост Видин-Калафат достигаме известния високопланински курорт Бъйля лак (над 2000 м) край едноименното езеро, на Трансфъгърашката „магистрала“. Настаняваме се в едноименната хижа, която е от хотелски тип.

20.08. (сряда): Сутринта, след включената закуска, се изкачваме до централното било на изток – **Шауа Капрей (Седловината Капра)** за 1 час. Основната ни цел е един от най-високите върхове на **Фъгъраш, Румънските Карпати и Румъния – Винатоаря (2507 м)**. Накрая има и приятно скално катерене до връхната точка. Този ден още два върха над 2400 м ще бъдат „покорени“, докато правим един венец около красивото **езеро Капрей**. Всичко около 5-6 часа. Втора нощувка в Бъйля лак.

21.08. (четвъртък): Отново изкачваме Шауа Капрей на главното било, над едноименното езеро, но сега поемаме в обратна посока. Двата красиви върха над 2400 м **Върфъл Капрей и Пантеноу** са днешните ни предизвикателства. Невероятните панорами към останалите високи върхове на Фъгъраш са поразителни: **първенецът Молдовяну**, подгласникът му, **алпийският Негою**, **каменната грамада Калцун** и т.н. Слизаме към хижата ни по друг маршрут за трета

нощувка в нея. Всичко около 5 часа.

22.08. (петък): В този ден крайната ни цел ще е **връх Лайталу (2390 м)**, разположен срещу скалните грамади на **Калцун (2522 м)** и легендарния **Негою (2537 м)**. Пътят ни дотам е 3:00 - 3:30 ч. Прибираме се в Бъйля лак по обратния път. Всичко 6-7 часа. Четвърта нощувка в хижата.

23.08. (събота): На връщане, както и на идване, минаваме през тунела и спускаме на юг покрай големия **язовир „Видрару“**, където ще видим някой и друг карпатски мечок. По обратния път, пак през моста на Видин-Калафат, се прибираме късно вечерта в София.

ЦЕНА: 250 лв - за водач (всичките му разходи, включително и хонорара)

Всички останали разходи за: придружаващ транспорт, 4 нощувки в хижа от хотелски тип (със закуска), медицинска застраховка, възлизат на около **695 лв.**

Екипировка: като за висока българска планина лятно време (топли, ветро и дъждоустойчиви дрехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка зимна и лятна, щеки, челно осветление и т.н.)

Записване: срещу заплащане на цената, телефонен номер и фотокопие на личната карта до запълване на групата.

Трудност: среднотрудни маршрути с леки технически сложности и преходи до 6-7 часа.

Около езерото Бъйля лак има курорт с магазини, заведения и т.н., т.е. храната не е проблем.

Минимум 6 участника.

ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА НА ЧЕРНА ГОРА ВРЪХ КОЛАЦ (2534 м) В АЛБАНСКИТЕ АЛПИ

6 - 8 септември 2025 г.

Ту в Черна гора, ту в Албания, но без чакане по КПП-та, без паспорти, без митничари и полицаи – това е възможно само в планината, при това съвсем законно и безкрайно красиво...

6.09. (събота): Тръгване в 7:00 ч. от пл. „Руски паметник“ в София с придружаващ транспорт по маршрута Калотина – Ниш – Нови Пазар – Беранье – **Плав**. Настаняване в пансион и разходка из града и **Плавското езеро**.

7.09. (неделя): С транспорта: **Плав – Гусинье – село Вусанье**. Пеша: село Вусанье – **връх Колац (2534 м)** – **първенец на Черна гора**, на самата граница между Черна гора и Албания. Запознаване визуално с най-високата и красива част на **Албанските Алпи**. Слизане обратно пеша до село Вусанье (около 10 часа всичко) и прибиране с транспорта до Плав. Втора нощувка в пансиона.

8.09. (понеделник): По обратния път до София със спиране на най-големия и известен планински курорт на Сърбия – **Копаоник** и разглеждането му. Пристигане в София по тъмно.

ЦЕНА: 100 лв - за водач (всичките му разходи, включително и хонорара)

Всички останали разходи за: придружаващ транспорт, 2 нощувки в пансион, медицинска застраховка, такси вход в национален парк, възлизат на около **195 лв.**

Екипировка: като за висока българска планина лятно време (топли, ветро и дъждоустойчиви дрехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка зимна и лятна, щеки, челно осветление и т.н.)

Записване: срещу цената, телефонен номер и фотокопие на личната карта до запълване на групата.

Трудност: среднотруден маршрут с неголеми технически сложности и дълъг преход около 10 часа.

Минимум 6 участника.

БЪЛГАРСКИ
ТУРИСТИЧЕСКИ
СЪЮЗ

Планински Застраховки Асистанс чужбина

Български туристически съюз предлага **планински застраховки**, както и разширената ни услуга за **застраховки при пътуване в чужбина**. Може да се възползвате от тази услуга, която предоставя допълнителна сигурност по време на пътувания извън страната.

Научете повече на:
0882 / 966-300

ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ЗАПИСВАНИЯ
тел.: **0882 96 63 00**
имейл: **infocenter.bts@gmail.com**

